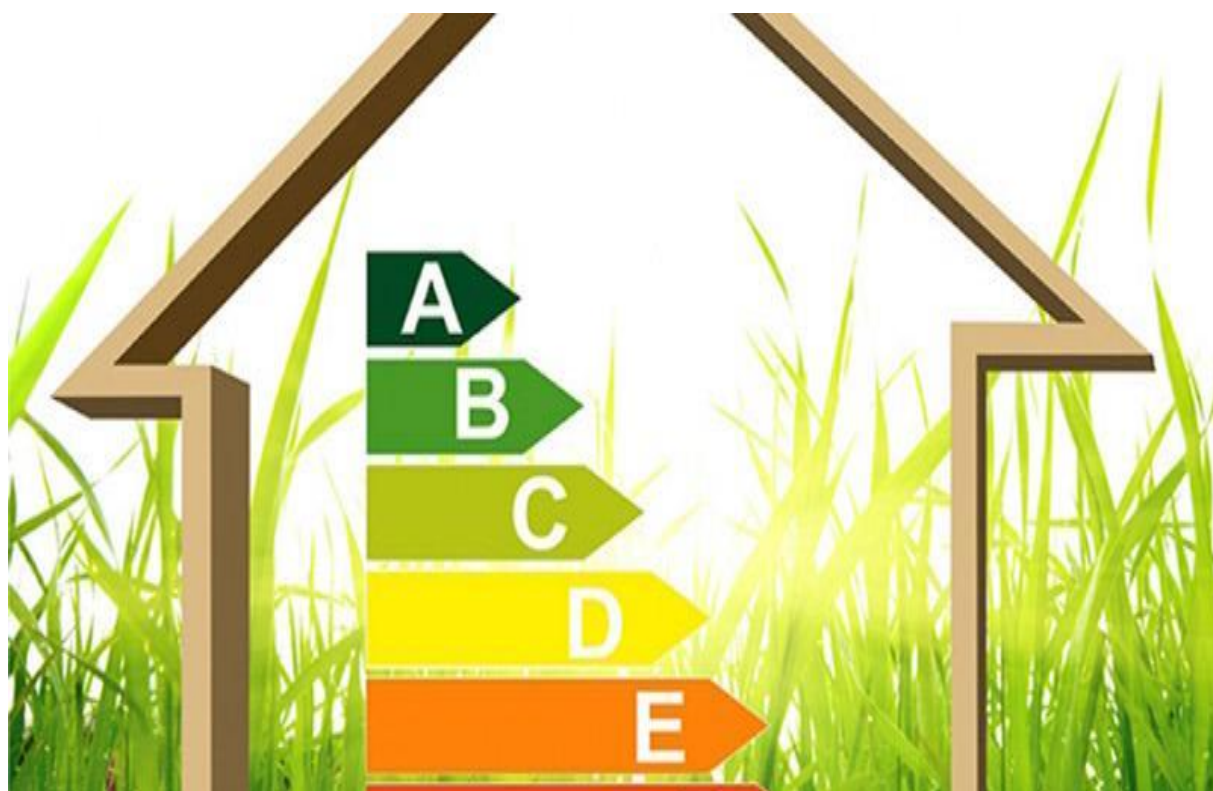

**ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА
ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБЛАСТ
ПЛОВДИВ
ЗА ПЕРИОДА
2020 – 2023 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	3
ВЪВЕДЕНИЕ	4
I. Основание за разработване	11
II. Нормативна база	12
III. Социално икономически анализ и оценка на околната среда.....	18
3.1. Природно-географска характеристика – географско положение и големина, релеф, полезни изкопаеми, климат, води, почви.....	18
3.2. Релеф.....	19
3.3. Води	21
3.4. Почви	23
3.5. Демографска характеристика	24
IV. Икономическо развитие на област Пловдив	31
4.1 Обща характеристика на икономиката.....	31
4.2 Иновации и технологично развитие, изследвания и развойна дейност.....	32
4.3 Важни фактори и бъдещ потенциал за развитие на икономиката на Пловдивска област.....	33
4.4 Промислени зони.....	34
4.5 Селско стопанство.....	40
4.6 Горско стопанство.....	42
V. Социална сфера.....	44
VI. Здравеопазване.....	45
VII. Инфраструктура	46
VIII. Политика по енергийна ефективност	48
8.1 Електроенергийна мрежа.....	51
8.2 Газопреносна и газоразпределителна мрежа.....	51
8.3 Топлоснабдяване.....	52
8.4 възобновяеми енергийни източници.....	54
8.5 Енергийна ефективност.....	54
IX. Цели на Областната програма за ЕЕ.....	55
X. Избор на дейности	57
XI. Финансиране на проекти за ЕЕ	59
XII. Изводи и обобщения	59

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
ВИ	възобновяеми източници
ВЕИ	възобновяеми енергийни източници
ВИЕ	възобновяеми източници на енергия
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСБ	Енергийна стратегия на България
ЕСМ	енергоспестяващи мерки
ЕК	Европейска комисия
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗЕ	Закон за енергетиката
ЗЕЕ	Закон за енергийна ефективност
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
КЕП	крайно енергийно потребление
КПД	Коефициент на полезно действие
НПДЕЕ	Национален план за действие за енергийна ефективност
НСИ	Национален статистически институт
ООН	Организация на обединените нации
ОП	Оперативна програма

ВЪВЕДЕНИЕ

Енергетиката е един от основните отрасли на българската икономика, от който зависи до голяма степен икономическият растеж, устойчивото и екологосъобразно развитие на страната. В доклада са разгледани проблеми на енергийната политика у нас в контекста на устойчивото развитие. Главни приоритети на европейската енергийна политика, в т.ч. на българската са: – снижаване разходите на енергия и повишаване конкурентоспособността на икономиката; – устойчиво развитие и опазване на околната среда чрез развитие на нискоемисионна енергетика; – сигурност на енергийните доставки чрез намаляване на външната зависимост на страните членки на Европейския съюз (ЕС) от вносни енергийни ресурси и др. Основни инструменти на рационалната енергийна политика у нас са Законът за енергетиката (с неговите изменения и допълнения), Закона за енергийната ефективност, Енергийната стратегия и др. През 2008 г. е приета Концепция за енергийна стратегия на България до 2020 г. (консултативен документ), в която са определени националните енергийни цели и задачите на енергийната политика, насочена към устойчиво и екологосъобразно развитие на икономиката. В Закона за енергетиката, който е съобразен с принципите на Европейското законодателство, наред с многото клаузи регламентиращи динамиката на отрасъла, се предвижда издаването на удостоверения за енергийни спестявания (т. нар. „бели сертификати“), които да доказват приноса на притежателите им в осъществяването на мероприятията по енергийна ефективност.

Енергийната ефективност е най-общодостъпният източник на енергия.

Поставянето на енергийна ефективност на първо място отразява факта, че най-евтиният и чист източник на енергия е енергията, която не се нуждае от производство или използване. Комисията преразгледа обвързващата цел на ЕС за енергийна ефективност на ЕС да достигне 30% до 2030 г. с допълнителен брутен вътрешен продукт от 70 млрд. EUR и нови 400 000 работни места и разшири задължението за спестяване на енергия след 2020 г. на 1.5% на година.

Сградите потребяват 40% от общото потребление на енергия, при това 75% от тях са енергийно неефективни. Чистата енергия за сградите е не само спестяване на енергия: тя увеличава комфорта и качеството на живот, има потенциал да интегрира възобновяеми източници на енергия, да складира, възможност за цифровите технологии и да свързва сградите с транспортната система.

Инициативата "Европейски сгради" ще подкрепи изпълнението на стратегията на ЕС за мобилност с ниски емисии. Тази нова инициатива в сътрудничество с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и държавите-членки може да отключи допълнителни 10 милиарда евро публични и частни средства до 2020 г. за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници в сградите, да подпомогне разработването на широкомащабни икономически оправдани проекти и да установи платформа за енергийна ефективност във всяка държава-членка.

Повишаването на енергийната ефективност е един от основните инструменти, които водят до постигането на заложените цели на държавната политика в областта на икономиката и енергетиката не само на национално ниво, но и на местно.

Енергийната ефективност означава извличане на максимална полза от всяка единица енергия чрез възпитаване на съответното енергийно поведение у потребителите и използване на модерни технологии за задоволяване на ежедневните енергийни потребности. Тя е най-ефективният начин за спестяване на енергия и намаляване на емисиите на парникови газове в атмосферния въздух.

Енергийната политика на Република България е изцяло съобразена с основните цели на енергийната политика на Европейския съюз за енергийна сигурност, конкурентоспособност и устойчиво развитие.

Енергийната политика като система от елементи съществува и се развива в няколко стъпки:

1) Енергийна стратегия за устойчива, конкурентна и сигурна енергетика.

Стратегията формулира шест приоритетни области: енергия за ръст и работни места: завършване на вътрешен европейски пазар за електроенергия и газ; вътрешен енергиен пазар, който гарантира сигурността на доставките: солидарност между държавите-членки; справяне със сигурността и конкурентоспособността на енергийните доставки: към по-устойчив, ефикасен и разнообразен енергиен микс; интегриран подход за ограничаване на изменението на климата; насърчаване на иновациите: европейски стратегически план за енергийни технологии; към последователна външна енергийна политика.

2) Лисабонска стратегия за икономически ръст и работни места.

Наред с основните цели за прираст, стабилност и вътрешен енергиен пазар за първи път поставя проблема за интегрирането на климата и енергийната политика в единна енергийна политика за Европа (ЕРЕ) и създаване на план за действие до 2009 г. за изграждане на вътрешно-европейски пазар за газ и електроенергия; сигурност на енергоснабдяването; международна енергийна политика; енергийна ефективност и ВЕИ (повишаване на енергийната ефективност на ЕС с 20 % до 2020 г., двадесет процента дял на ВЕИ в общото европейско енергийно потребление към 2020 г. и минимум 10% биогорива в потребностите на бензин и дизел към 2020 г.); дългосрочни цели на търговията с емисии за намаляване емисиите на парникови газове; иновационни изследвания в областта на технологиите за устойчиво енергоснабдяване и устойчиво използване на органичните горива.

3) Енергийна политика за Европа. Съобщение на Комисията до Европейския съвет и Европейския парламент.

Предизвикателства: устойчивост; сигурност на доставките; конкурентоспособност; план за действие; вътрешен енергиен пазар; солидарност между държавите-членки и сигурност на доставките на петрол, газ и електроенергия; дългосрочен ангажимент за намаляване на парниковите газове и система на ЕС за търговия с емисии; амбициозна програма за мерки за енергийна ефективност по общностно, национално, местно и международно равнище; по-дългосрочна цел за възобновяема енергия; европейски стратегически план за енергийни технологии; към бъдеще на изкопаеми горива с ниско съдържание на CO₂; бъдещето на ядрената енергетика; международна енергийна

политика, която активно следва интересите на Европа; ефективен мониторинг и отчетност.

Климат

1) Ограничаване на емисиите на определени замърсители във въздуха, изпускани от големи горивни инсталации .

Директива 2001/80/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 23 октомври 2001 г. Директивата се прилага спрямо горивните инсталации, чиято номинална топлинна мощност е равна или превишава 50 MW, независимо от използвания вид гориво (твърдо, течно или газообразно).

2) Европейска възможност за изменение на климата.

През 2007 г. пазарът е повратна точка за политиката на Европейския съюз в областта на климата и енергетиката. Две ключови цели бяха поставени от Европейския съвет: намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 20% до 2020 г. и до 30%, ако има сключено международно споразумение за други развити страни; 20% дял на възобновяемите енергийни източници в енергопотреблението на ЕС до 2020 г.: политическо ръководство на ЕС в действие; осигуряване на просперираща Европа по време на промяната; възможностите, които предлага прехода са широко-обхватни; основни принципи и инструменти за постигане на целта (актуализиране на системата за търговия с емисии; намаляване на емисиите на парникови газове извън системата за търговия с емисии; нова ера за възобновяема енергия; ролята на енергийната ефективност; с поглед след 2020 г. увеличаване на потенциала за по-дълбоко съкращаване на емисиите; което води до промяна; специфични нужди на енергоемките отрасли; способност за инвестиране).

Технологии

1) Подпомагане на ранни демонстрационни дейности за устойчиво развитие, производство на електроенергия на база изкопаеми горива : разходи и ползи от улавянето и съхранението на CO₂; преодоляване на препятствията за технологиите за улавяне и съхранението на CO₂; структура на ЕС, която да стимулира демонстрационни дейности за съоръжения за улавяне и съхранението на CO₂ от топлоелектрически централи; катализиране на финансирането за улавяне и съхранението на CO₂ (мобилизиране на значим ангажимент от страна на промишлеността ще е от ключово значение; подготовка на пътя за силно ангажиране на държавите-членки; установяване на източници за финансиране на нивото на ЕС); ранна подготовка за крупни реализации.

2) Европейски стратегически план за енергийни технологии: необходимост от Европейски стратегически план за енергийни технологии; постигане на политическа визия (енергийна ефективност; постигане на целите за 2020 година; постигане на визията за 2050 година; общи усилия за постигане на резултати; действия от страна на частния сектор; действия на национално ниво; действия на нивото на Общността; действия на глобално ниво); цели на плана; съвместно стратегическо планиране; ефективно изпълнение съвместна работа на ниво на Общността (европейски индустриални инициативи; създаване на съюз за европейски научни изследвания в областта на енергетиката; трансевропейски енергийни мрежи и системи на бъдещето); ресурси

(разширяване на базата на човешките ресурси); международно сътрудничество; напредък на работата.

Енергийна ефективност

1) Ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги.

Директивата 2006/32/ЕО стимулира рентабилното повишаване на ефективността при крайното потребление на енергия в държавите-членки: цели в областта на енергийните спестявания; насърчаване на ефективността на крайното потребление и на енергийните услуги (наличност на информация; схеми за квалификация, акредитиране и сертифициране; финансови инструменти; фондове и механизми за финансиране; енергийни обследвания; измерване и информативни сметки за енергийното потребление); заключителни разпоредби (доклади; преглед и адаптиране на рамката; отмяна; транспониране).

2) Относно първата оценка на националните планове за действие в областта на енергийната ефективност: енергийната ефективност и директивата за енергийните услуги в цялостната политика на ЕС за климата и енергията; директивата за енергийните услуги – прилагане към днешната; национални планове за действие в областта на енергийната ефективност-първа оценка; ниво на амбиция; роля на публичния сектор като водещ пример; насърчаване на енергийната ефективност: повишаване на осведомеността, образование и обучение; насърчаване на енергийната ефективност: предоставяне на стимули и механизми (финансови и фискални стимули- доброволни споразумения, икономически инструменти, дружества за предоставяне на енергийни услуги; фондове и механизми за финансиране); насърчаване на енергийната ефективност: осигуряване на институционална инфраструктура за нейното осъществяване; транспорт и пространствено планиране; поуки; да напреднем заедно по отношение на енергийната ефективност (Мониторинг на транспонирането; улесняване на прилагането; включване на заинтересованите страни).

3) Енергийна ефективност-как да се постигне двадесетпроцентната цел: рискът от недостатъчни постижения; какво е постигнато досега (Значение на енергийната ефективност; инструменти на ЕС за постигане на енергийна ефективност (пет стълба на политиката: обща политическа рамка; национални планове; правна рамка; допълнителни инструменти; международно сътрудничество); развитие на равнище ЕС; развитие на национално, областно и местно равнище; следващи стъпки; по-нататъшни действия.

4) Енергийна ефективност на сградите: приемане на методология за пресмятане на енергийна ефективност на сградите; определяне на минимални изисквания за енергийна ефективност; пресмятане на разход-оптимални нива на минимални изисквания за енергийна ефективност;

Нови сгради, включително високоефективни алтернативни системи за децентрализирано енергийно снабдяване, когенерация, районни или отоплителни и охладителни системи, термопомпи; съществуващи сгради; технически сградни системи; сгради с близко до нулевото енергопотребление; финансови стимули и финансови бариери; изследване на сертификати за енергийна ефективност (инспектиране на отоплителни и охладителни системи; независими експерти, независими контролни системи).

Възобновяеми енергийни източници

Производството на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и енергийната ефективност (ЕЕ) са в основата на Стратегията за устойчиво развитие на Европейския съюз (ЕС). Устойчивото развитие е фундаментална и всеобхватна цел на Съюза, насочена към непрекъснато подобряване на качеството на живот на настоящите и бъдещите поколения чрез ефективното използване на ресурси и на екологичния и социалния иновационен потенциал на икономиката. Разработените във връзка с това стратегии, политически документи и инициативи, както и изграденият сложен законодателен апарат на европейско равнище неминуемо включват директиви за възобновяемата енергия и енергийната ефективност, цели и планове за действие, пакети като „Енергетика – климат” и др., които показват тясната връзка между двете понятия.

1) Относно насърчаване на производството и потреблението на електроенергия от възобновяеми енергийни източници на вътрешния електроенергиен пазар: схеми за подпомагане; гаранция за произход на електроенергия; административни процедури; свързване с мрежата; обобщен доклад; транспониране.

2) Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и изменение, а впоследствие отмяна на Директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО: задължителни общи национални цели и мерки за използване на енергия от възобновяеми източници; национални планове за действия относно енергията от възобновяеми източници; изчисляване на дела на енергия от възобновяеми източници; статистически прехвърляния между държави-членки; съвместни проекти между държавите-членки; последици от съвместни проекти между държави-членки; съвместни проекти между държавите-членки и трети държави; последици от съвместни проекти между държавите-членки и трети държави; съвместни схеми за подпомагане; увеличения на мощността; административни процедури, правила и кодекси; информация и обучение; гаранции за произход на електроенергията от възобновяеми източници на енергия; достъп до и експлоатация на мрежите; критерии за устойчивост по отношение на биогорива от биомаса; проверка на съответствието с критериите за устойчивост по отношение на биогоривата и течните горива от биомаса; изчисляване на въздействието на парникови газове от биогорива и течни горива от биомаса; мерки за изпълнение; специални разпоредби относно енергията от възобновяеми източници в транспорта; докладване от държавите-членки; наблюдение и докладване от Комисията; изменения и отмяна; транспониране.

„Пакет чиста енергия за всички европейци“

Документът предлага съвременна визия на чиста енергия като процес на развитието на Европа и управление на това развитие.

Този пакет представлява възможност за ускоряване както на прехода към чиста енергия, така и на растежа и създаването на работни места. Като мобилизира до 177 млрд. Евро публични и частни инвестиции годишно от 2021 г., този пакет може да генерира до 1% увеличение на БВП през следващото десетилетие и да създаде 900 000 нови работни места. Това също означава, че средният интензитет на въглерода в икономиката на ЕС ще бъде с 43% по-нисък през 2030 г., отколкото сега, като електричеството от възобновяеми източници представлява около половината от енергийния микс на ЕС.

Законодателните предложения обхващат енергийната ефективност, възобновяемата енергия, дизайна на пазара на електроенергия, сигурността на доставките и правилата за управление на Енергийния съюз. Пакетът преследва три основни цели:

- ✓ Поставяне на енергийната ефективност на първо място;
- ✓ Постигане на световно лидерство в областта на възобновяемите енергийни източници;
- ✓ Предоставяне на справедлива сделка за потребителите;

1) Поставяне на енергийната ефективност на първо място

Енергийната ефективност е най-общодостъпният източник на енергия. Поставянето на енергийна ефективност на първо място отразява факта, че най-евтиният и чист източник на енергия е енергията, която не се нуждае от производство или използване. Комисията преразглежда обвързващата цел на ЕС за енергийна ефективност на ЕС да достигне 30% до 2030 г. с допълнителен брутен вътрешен продукт от 70 млрд. EUR и нови 400 000 работни места и разшири задължението за спестяване на енергия след 2020 г. на 1.5% на година.

Сградите потребяват 40% от общото потребление на енергия, при това 75% от тях са енергийно неефективни. Чистата енергия за сградите е не само спестяване на енергия: тя увеличава комфорта и качеството на живот, има потенциал да интегрира възобновяеми източници на енергия, да складира, възможност за цифровите технологии и да свързва сградите с транспортната система.

Инициативата "Европейски сгради" ще подкрепи изпълнението на стратегията на ЕС за мобилност с ниски емисии. Тази нова инициатива в сътрудничество с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и държавите-членки може да отключи допълнителни 10 милиарда евро публични и частни средства до 2020 г. за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници в сградите, да подпомогне разработването на широкомащабни икономически оправдани проекти и да установи платформа за енергийна ефективност във всяка държава-членка.

Енергоемките отрасли (например стоманодобивната и автомобилната промишленост) ще трябва да продължат усилията си за подобряване на енергийната ефективност. Екодизайнът и енергийното етикетироване ще продължат да играят важна роля за енергоснабдяването. Комисията приема пакет, състоящ се от работен план за екодизайн 2016-2019 г. и редица специфични за продукта мерки. Работният план за екодизайн има потенциал да реализира общо над 600 TWh годишно спестяване на първична енергия през 2030 г. Това ще гарантира Европа да запази водещото ѝ място в глобално лидерство по отношение на стандартите за ефективност и да продължи да осигурява икономически и екологични ползи за потребителите и бизнеса.

2) Постигане на световно лидерство в възобновяемите енергийни източници

В секторът на възобновяемите енергийни източници в Европа са заети повече от 1 100 000 души, и Европа все още е световен лидер в областта на ветровата енергия-43% от всички вятърни турбини, инсталирани в света, се произвеждат от няколко големи европейски производители. Намаляването на разходите в слънчевите и вятърните технологии се дължи на амбициозните политики на ЕС. Това направи възобновяемите източници по-евтини и по-лесно достъпни за целия свят. В Европа най-големите

работодатели в сектора на възобновяемите енергийни източници са вятърът, слънчевата фотоволтаична (PV) и твърдата биомаса. Европейският съвет постави за цел най-малко 27% дял на възобновяемата енергия в ЕС през 2030 г. Ръстът на възобновяемата енергия следва да се води от най-иновативните технологии, които осигуряват значителни икономии на парникови газове. Прогнозите за глобалния пазар за възобновяемата енергия за периода 2014-2035 г. са в размер на 6,8 милиарда евро за периода 2014-2035 г., В близките години инвестициите за производство на енергия от възобновяеми източници представляват над 85% от производствените инвестиции, повечето от тях на по-ниски нива на напрежение, особено на нивото на разпределителните мрежи. Новите предложения целят по-нататъшно консолидиране на тази тенденция, например чрез премахване на бариерите за собствено финансиране. Директивата за енергията от възобновяеми източници, заедно с предложенията за новото проектиране на пазара на електроенергия, ще създадат регулаторна рамка, която ще позволи равнопоставеност. Електричеството ще играе важна роля в прехода към чиста енергийна система. Делът на електроенергията от възобновяеми източници е нараснал до 29% от производството на електроенергия и ще достигне около половината от енергийния микс на ЕС и пазарните правила трябва да бъдат адаптирани, за да улеснят това развитие.

За по-добро адаптиране на нарастващия дял на променливите възобновяеми енергийни източници, пазарите на едро трябва да продължат да развиват и по-специално да осигуряват подходящи правила, позволяващи за по-кратко връщане на гъвкавостта при производството, потреблението или акумулиране. Други инсталации, независимо от прилаганата технология, ще бъдат предмет на недискриминационни правила за достъп на трети страни. Тези нови правила ще позволят на производителите на електроенергия от възобновяеми източници да увеличат дела на техните приходи от пазара. Инвеститорите се нуждаят от предвидимост на политиките и от свеждане до минимум на пазарните деформации. Успешната интеграция на възобновяемите източници на енергия изисква добре взаимосвързана европейска мрежа, за да се улесни развитието на ключови инфраструктури.

Възможността за отопление и охлаждане да допринесе за общата цел за възобновяемите източници на енергия досега е недостатъчно използвана. Биоенергията представлява голяма част от нашия енергиен микс в бъдеще. Тя води до заетост и икономическо развитие в селските райони, органичните изкопаеми горива и допринася за енергийната сигурност.

Държавите-членки на ЕС са разработили национално законодателство за устойчиво стопанисване на горите и си сътрудничат например в рамките на процеса Forest Europe. Редица държави-членки, които внасят големи количества биомаса за енергия, също са въвели специални схеми за устойчивост на биомасата, те ще могат да продължат да правят това съгласно предложението на Комисията. Европейската комисия ще продължи да подкрепя устойчивата мобилизация на дървесина чрез Политиката на ЕС за Развитие на Селските Райони. Тези нива на действие са допълнителни в поддържането на практиките за устойчиво управление на горите. Поради това Комисията предлага да се разширят съществуващите ЕС критерии за устойчивост, така че да обхванат всички видове биоенергия.

3) Предоставяне на възможности за потребителите

Потребителите са в центъра на Енергийния съюз. Енергията е критичен продукт, абсолютно необходимо за пълноценно участие в съвременното общество. Преходът към чиста енергия също трябва да бъде справедлив за онези сектори, региони или уязвими части от обществото, засегнати от енергийния преход.

4) Методи за улесняване

Отчасти това означава да се определи регулаторната рамка на ЕС след 2020 г. - оттук и предложенията за пазарния дизайн, енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници и управлението, които допълват инициативите, които Комисията вече представи относно действията в областта на климата и нискоемисионната мобилност. Те включват използването на широк кръг от политики на ЕС: ефективно усилване на регулирането на ЕС, ефективно и последователно прилагане на финансирането от ЕС и насърчаване на партньорствата със заинтересованите страни, за насърчаване на прехода към чиста енергия заедно с този пакет и за добавяне на нова инициатива за ускоряване чиста енергия.

Тази инициатива определя набор от конкретни мерки за подобряване на регулаторната рамка и включва ограничен брой интегрирани приоритети за научни изследвания, иновации и конкурентоспособност в подкрепа на стратегическите цели на този пакет, рефокусирайки значителна част от ресурсите от "Хоризонт 2020" (най-малко 2 милиарда евро) и насочва публичната подкрепа и частните инвестиции в целия ЕС.

I. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ

Един от приоритетите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода до и след 2020 г. е изготвянето на областни програми за енергийна ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници /ВЕИ/ и биогорива. Енергийната ефективност заема централно място в стратегията „Европа 2020” на Европейския съюз (ЕС) за постигане на интелигентен, устойчиво развит и приобщаващ растеж и за прехода към ресурсно ефективна икономика. Тя е един от икономически най-ефективните начини за подобряване на сигурността на енергийните доставки и за намаляване на емисиите на парникови газове и на други замърсители.

Разработването на Планове за енергийна ефективност (ПЕЕ) от органите на държавната власт и органите на местно самоуправление е регламентирано в Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ), обн., ДВ, бр.35 от 15.05.2015 г., в сила от 15.05.2015 г.. Плановете за енергийна ефективност и програмите за тяхното изпълнение се разработват в съответствие с Националната стратегия по чл. 7 (1) от ЗЕЕ, Националния план за действие по енергийна ефективност (НПДЕЕ), Национален план за увеличаване на броя на сградите с близко до нулево потребление на енергия и Национален план за действие на енергията от възобновяеми източници при отчитане на специфичните особености на регионалните планове за развитие на съответния район за планиране.

Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за тяхното изпълнение, кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства като качеството на въздуха, изменението на климата и управлението на ресурсите, във възможности за регионално развитие посредством превръщането на градовете и регионите в по атрактивните места

за инвестиране и работа, повишаване на конкурентните регионални преимущества и износа на регионални иновации в областта на околната среда. Общият стремеж при изпълнението на Планове за енергийна ефективност е намаляване на енергийната интензивност на брутния вътрешен продукт на страната чрез намаляване потреблението на енергийни ресурси от крайните потребители на горива и енергия.

II. НОРМАТИВНА БАЗА

Основните цели на областната политика в сферата на енергийната ефективност са заложи и произтичат от националното законодателство:

- ✓ Закон за енергийната ефективност;
- ✓ Закон за енергетиката;
- ✓ Закон за устройство на територията;
- ✓ национален план за действие по енергийна ефективност;
- ✓ Национален план за действие по промените в климата;
- ✓ Национална дългосрочна програма по енергийна ефективност 2005 – 2015 г.;
- ✓ Национална дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществените и частния национален жилищен и търговски сграден фонд 2016-2020 г.;

Областната програма е подчинена на Енергийната стратегия на Република България до 2020 г. и Протокола от Киото към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата.

Настоящата програма е разработена и в съответствие със следните Директиви на Европейския съюз за енергийна ефективност и документи:

Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите.

Целта на директивата е да насърчи подобряване на енергийните характеристики на сградите в рамките на ЕС, като се вземат предвид външните климатични и местни условия, както и изискванията за параметрите на вътрешния въздух и съотношението разходи-ефективност. Директивата определя изисквания по отношение на:

- ✓ Общата методологична рамка за изчисляване на цялостните енергийни характеристики на сгради и части от тях;
- ✓ Прилагане на минимални изисквания по отношение на енергийните характеристики на нови и съществуващи сгради, сградни компоненти и външни ограждащи елементи на сградата, които подлежат на основен ремонт;
- ✓ Енергийно сертифициране на сгради и части от тях.

Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност.

Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност цели установяването на обща рамка за насърчаване на енергийната ефективност в ЕС, с оглед осигуряване постигането до 2020 г. на целта за 20% спестяване на първична енергия, и създаване на условия за подобряване на енергийната ефективност и след това. Мерките са насочени към оползотворяване на потенциала от енергийни спестявания в целия енергиен сектор от производството, преноса и разпределението до крайното потребление на енергия; в сградния и индустриалния сектор; преодоляване на регулаторните и нерегулаторни пречки на пазара и повишаване информираността на потребителите; формулиране на национални цели за енергийна ефективност до 2020 г.

Енергийната пътна карта за 2050

Благосъстоянието на хората, конкурентоспособността на промишлеността и функционирането на обществото като цяло зависят от безопасната, сигурна и устойчива енергия на достъпни цени. Енергийната инфраструктура, която ще захранва с енергия домовете на гражданите, промишления сектор и сектора на услугите през 2050 г., както и сградите, които хората ще използват, се проектира и изгражда в момента. Моделът на производство и потребление на енергия през 2050 г. вече се оформя. ЕС е поел ангажимент да намали до 2050 г. емисиите на парникови газове до 80—95 % под нивата от 1990 г. в контекста на необходимото намаляване от развитите държави като цяло. Комисията направи анализ на последиците от това в своята Пътна карта за постигане до 2050 г. на конкурентоспособна икономика с ниска въглеродна интензивност. Пътната карта за постигането на единно европейско транспортно пространство³ постави акцент върху решения за транспортния сектор и върху създаването на единно европейско транспортно пространство. В настоящата Енергийна пътна карта за периода до 2050 г. Комисията проучва предизвикателствата, които поставя постигането на целта на ЕС за декарбонизация, като в същото време се гарантира сигурност на енергийните доставки и конкурентоспособност. Пътната карта е изготвена в отговор на искане от Европейския съвет⁴. Политиките и мерките на ЕС за постигане на целите на „Енергетика 2020“ и за изпълнение на стратегията „Енергетика 2020“ са амбициозни. Те ще продължат да дават резултати след 2020 г., като ще спомогнат за намаляване на емисиите с около 40 % до 2050 г. Въпреки това те ще бъдат недостатъчни за постигане на целта на ЕС за декарбонизация за 2050 г., тъй като през съответната година ще бъде постигната едва по-малко от половината от тази цел. Това дава насоки за размера на усилията и промените, както структурни, така и обществени, които ще се изискват за осъществяване на необходимото намаляване на емисиите, като в същото време енергийният сектор запази конкурентоспособността и сигурността си.

Обща рамка за климатичните и енергийни политики до 2030 г.

Рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г. беше представена от Комисията на 22 януари 2014 г. Тя е под формата на съобщение, което установява **рамка за политиките на ЕС в областта на климата и енергетиката** за периода 2020—2030 година. Целта е тази рамка да **постави началото на обсъждания** за това как да продължи развитието на тези политики след изтичането на срока на настоящата рамка за 2020 г.

Рамката за 2030 г. е предвидена да помогне на ЕС да намери решение по следните въпроси:

- ✓ предприемане на следващата стъпка към целта за **намаляване до 2050 г. на емисиите на парникови газове** до 80—95% под равнището от 1990 г.
- ✓ **високите цени на енергията** и уязвимостта на икономиката на ЕС по отношение на бъдещи повишения на цените, особено на нефта и газта
- ✓ **зависимостта на ЕС от вноса на енергия**, в много случаи от политически нестабилни региони
- ✓ необходимостта от подмяна и усъвършенстване на **енергийната инфраструктура** и от осигуряване на стабилна регулаторна рамка за потенциални инвеститори
- ✓ постигане на съгласие по **целта за намаляване до 2030 г. на емисиите на парникови газове**

Рамката за 2030 г. предлага **нови цели и мерки**, с които икономиката и енергийната система на ЕС да станат по-конкурентоспособни, сигурни и устойчиви. Тя включва цели за намаляване на емисиите на парникови газове и за увеличаване на използването на енергия от възобновяеми източници, като в нея се предлага нова система за управление и показатели за изпълнение.

По-специално, рамката предлага следните действия:

- ✓ поемане на ангажимент да продължи **намаляването на емисиите на парникови газове**, като се определи цел за намаляване с 40% до 2030 г. спрямо равнищата от 1990 г.
- ✓ определяне на **цел процентът на енергията от възобновяеми източници да достигне поне 27%** от енергийното потребление, като държавите членки запазят гъвкавост по отношение на определянето на националните цели
- ✓ постигане на **по-добра енергийна ефективност** чрез евентуални изменения на директивата за енергийна ефективност
- ✓ **реформа на схемата на ЕС за търговия с емисии**, като се включи резерв за стабилност на пазара
- ✓ **ключови показатели** — относно цените за енергия, диверсификацията на доставките, междусистемните връзки между държавите членки и технологичното развитие — с оглед **измерване на напредъка** към по-конкурентна, сигурна и устойчива енергийна система
- ✓ нова рамка за управление и докладване от страна на държавите членки, основана на националните планове, координирани и оценявани на равнището на ЕС

Енергетика 2020 Стратегия за конкурентоспособна, устойчива и сигурна енергетика

Енергията е жизнената сила на нашето общество. Благосъстоянието на нашите хора, промишленост и икономика зависи от безопасната, сигурна, устойчива и икономически достъпна енергия. В същото време емисиите, свързани с енергетиката представляват 80 % от общите емисии на парникови газове в ЕС. Енергийното предизвикателство следователно е едно от най-големите изпитания, пред които Европа трябва да се изправи. Пренасочването на нашите енергийни системи по по-сигурен и устойчив път ще отнеме десетилетия. Решенията обаче, които ще ни поставят на прав път, са нужни спешно, тъй като ако не бъде постигнат добре функциониращ европейски енергиен пазар, това само ще увеличи разходите за потребителите и ще изложи конкурентоспособността на Европа на риск.

През следващите десет години са необходими енергийни инвестиции от порядъка на 1 трилион евро както за осигуряване на разнообразие на съществуващите ресурси и за подмяна на оборудване, така и с оглед на представляващи предизвикателство и променящи се енергийни нужди. Структурните промени в енергийните доставки, резултат отчасти на промени в местното производство, задължават европейските икономики да избират между различни енергийни продукти и инфраструктури.

Резултатите от тези избори ще се усещат през следващите 30 години и след това.

Осигуряването на възможност за спешно вземане на тези решения изисква амбициозна политическа рамка. Отлагането на тези решения ще има неизмерими последици за обществото по отношение както на дългосрочните разходи, така и на сигурността.

Оформи се обща енергийна политика на ЕС около общата цел за осигуряване на непрекъсната физическа разполагаемост на енергийни продукти и услуги на пазара на цена, която е достъпна за всички потребители (частни и промишлени), като същевременно се допринася за постигането на по-широки социални цели и цели по отношение на климата. Главните цели на енергийната политика (сигурност на доставките, конкурентоспособност и устойчивост) сега са формулирани в Лисабонския договор.

В него е ясно разяснено какво се очаква от Европа в областта на енергетиката.

Въпреки че е постигнат известен напредък по тези цели, европейските енергийни системи се приспособяват твърде бавно, като мащабът на предизвикателствата расте.

Предстоящите разширявания на ЕС ще направят това предизвикателство дори още по-голямо с приемането в Европейския съюз на страни с остаряла инфраструктура и по-малко конкурентоспособни енергийни икономики.

Разработването на Областен план по Енергийна ефективност е задължителна част от държавната политика по ЕЕ. При изготвянето му е отчетено:

- ✓ На задължително енергийно обследване подлежат промишлени системи с годишно потребление над 3000 MWh и сгради – държавна и/или общинска собственост, определени в Наредба №РД16-346/02.04.2009 г. за енергийна ефективност на промишлени системи и Наредба №РД-16-1594 от 13.11.2013 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийни спестявания на сгради, в сила от 22.11.2013 г.

- ✓ Наредбата за методиките за определяне на националните индикативни цели, реда за разпределяне на тези цели като индивидуални цели за енергийни спестявания между лицата по чл. 10, ал. 1 от закона за енергийната ефективност, допустимите мерки по енергийна ефективност, методиките за оценяване и начините за потвърждаване на енергийните спестявания.
- ✓ Съгласно чл.19 ал.2 от ЗЕЕ на задължително сертифициране подлежат всички сгради за обществено обслужване в експлоатация с разгъната застроена площ над 500 кв. м, а от 9 юли 2015 г. - с разгъната застроена площ над 250 кв. м.
- ✓ За изпълнение на дейностите за подобряване на ЕЕ се осъществява контрол, в съответствие с глава VI от ЗЕЕ.

Енергийната ефективност, като елемент от политиката по устойчиво развитие, води до:

- ✓ намаляване разходите за горива и енергия;
- ✓ повишаване сигурността на снабдяването с енергия;
- ✓ подобряване на топлинния комфорт;
- ✓ намаляване емисиите на парникови газове.

Повишаването на енергийната ефективност е един от основните инструменти, които водят до постигането на заложените цели на държавната политика в областта на икономиката и енергетиката не само на национално ниво, но и на местно. Реализирането на националната.

Постигане на високотехнологична, сигурна и надеждна енергийна система, базирана на съвременни технологии, която да отговаря на европейските критерии, като същевременно използва максимално наличния ресурс в България и защитава в най-висока степен българските потребители.

Настоящата областна програма отразява политическата визия на Правителството на европейското развитие на България, съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика и световните тенденции в развитието на енергийните технологии. Отправната точка на европейската енергийна политика е в няколко приоритетни направления:

- ✓ Овладяване на негативните промени в климата;
- ✓ Намаляване енергоемкостта на икономиката и увеличаване на енергийната ефективност, включително към енергийно независими сгради;
- ✓ Ограничаване на външната зависимост на Европейския съюз (ЕС) от вносни енергийни ресурси и
- ✓ Насърчаване на икономическия растеж и заетостта,
- ✓ като по този начин да се обезпечи сигурна и достъпна енергия за потребителите.

Енергийната стратегия е насочена към преодоляване на основните предизвикателства пред българската енергетика към настоящия момент, а именно:

- ✓ Високата енергийна интензивност на БВП: Въпреки положителната тенденция за подобряване, енергийната интензивност на националния БВП е с 89% по-висока от средната за ЕС (при отчитане на паритета на покупателната способност);
- ✓ Високата зависимост от внос на енергийни ресурси: България осигурява 70% от brutното си потребление чрез внос. Зависимостта от внос на природен газ, суров

нефт и ядрено гориво е практически пълна и има традиционно едностранна насоченост от Руската федерация;

- ✓ Необходимостта от екологосъобразно развитие: Светът е изправен пред предизвикателствата от промените в климата, повлияни от нарастването на обема на емисиите от парникови газове.

Основните приоритети в Енергийната стратегия могат да се сведат до следните пет направления: гарантиране сигурността на доставките на енергия; достигане на целите за възобновяема енергия; повишаване на енергийната ефективност; развитие на конкурентен енергиен пазар и политика, насочена към осигуряване на енергийните нужди, и защита на интересите на потребителите. Тези приоритети определят и визията на правителството за развитие на енергетиката през следващите години, а именно:

- ✓ Поддържане на сигурна, стабилна и надеждна енергийна система;
- ✓ Енергетиката остава водещ отрасъл на българската икономика с ясно изразена външнотърговска насоченост;
- ✓ Акцент върху чиста и нискоемисионна енергия - ядрена и от възобновяеми източници;

Законодателната рамка в областта на енергийната ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници се определя от следните по-важни нормативни документи:

Основните цели, заложиени в настоящия План са:

- ✓ стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- ✓ конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- ✓ намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
- ✓ гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

<i>Обща таблица с ключовите цели, политики и мерки на плана</i> Измерение	Количествена цел за 2030 г.
Национална цел за намаляване на емисиите на ПГ, съгласно Регламент (ЕС) № 2018/842 за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите членки през периода 2021—2030 г. (целта е за секторите сграден фонд, селско стопанство, управление на отпадъците и транспорт)	0%
Принос на Р България към изпълнение на 43% цел на ЕС за намаление на емисиите на ПГ по схемата за търговия с емисии на ПГ (въз основа на Рамката на политиките на ЕС по климат и енергетика до 2030 г.)	няма индивидуална цел за всяка държава членка, а се изпълнява на ниво ЕС
Национална цел за дял на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия	25%
Национална цел за енергийна ефективност	27%
Национална цел за междусистемна свързаност	15%

Тези ключови цели, политики и мерки за провеждане на енергийната политика на страната до 2030 г. са определени като се вземат предвид следните фактори:

- ✓ Гарантиране на енергийната сигурност на страната и региона;
- ✓ Наличието на местни енергийни ресурси и използването им в съществуващите производствени мощности и направените инвестиции за модернизация, което оказва влияние върху конкурентоспособността на икономиката и социалната политика на страната;
- ✓ Съществуващата електроенергийна система е балансирана и разполага с достатъчно мощности с дългосрочен хоризонт за работа; Балансирането на електроенергийната система налага използването на кондензационни електрически централи за предоставяне на бързи и маневрени резервни мощности, поради малката часова използваемост на ВЕЦ и ПАВЕЦ;
- ✓ Стойността на БВП на страната спрямо другите страни от ЕС.

Изпълнението на настоящата програма има за цел да допринесе за:

- Опазване на околната среда;
- Забавяне на процеса на изчерпване на природните енергийните ресурси;
- Подобряване на условията и стандарта на живот на хората;
- Диверсифициране на енергийните доставки и намаляване зависимостта на обектите от цените на горива и енергии;
- Създаване на нови пазарни възможности за търговци (производители, фирми за услуги и т.н.) и разкриване на нови работни места;
- Ефикасно потребление на електричество и топлоенергия;
- Използване на алтернативни горива и материали;
- Ефикасно потребление на електричество и топлоенергия
- Адаптиране към промените в климата и ефективно използване на ресурсите

III. СОЦИАЛНО ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЛАСТ ПЛОВДИВ

3.1. Природно-географска характеристика – географско положение и големина, релеф, полезни изкопаеми, климат, води, почви

Географско положение и големина Област Пловдив попада в териториалния обхват на Южния централен район на Република България. Областта е разположена в северната част на района. На север граничи с област Ловеч, на изток – с област Стара Загора, на югоизток – с областите Хасково и Кърджали, на юг – с област Смолян, на запад – с област Пазарджик, а на северозапад – със Софийска област. Общата площ на областта възлиза на 5972.89 км², което представлява 5,4% от площта на страната и 26,7 от площта на района. Населението е 683 027 души (преброяване 2011 г.). Географското положение на областта е и нейно важно стратегическо предимство. Главните икономически и

транспортни връзки на областта са по направлението запад-изток и следват трасетата на общоевропейските транспортни коридори VIII и IV (като ЕТК X на територията на област Пловдив съвпада с ЕТК IV). Евро-азиатският транспортен коридор по трасето на коридор №8 е от изключително значение за България, тъй като се явява връзката между страните от Средна Азия и тези от северното Черноморие. Връзките се осъществяват по АМ „Тракия“ и по международните пътища Е-80 (от София през Пловдив за Хасково и ГКПП „Капитан Андреево“), път Е-773 (Пловдив-Стара Загора-Сливен-Бургас) и по жп линия от София през Пловдив с разклонение на Свиленград и Бургас/Варна. Важно значение също имат преминаващите през северната част на областта път Е-871 (София-Карлово-Сливен) и дублиращата го жп линия от София през Карлово за Карнобат (Варна) и Бургас. Връзките по направлението север-юг са по-слабо развити и имат предимно регионално, областно и местно значение. Като цяло връзките със Северна България и с родопските общини са силно затруднени, от една страна, поради естествените прегради, които създават Стара планина и Родопите, а от друга, и поради недобрата транспортна инфраструктура, представена от второкласни, третокласни и общински пътища. С по-голяма важност са пътищата II-86 (от Пловдив през Асеновград за Смолян) и II-58 (от Пловдив през Асеновград за Кърджали/Хасково). Пловдив е третият по значение жп възел в страната след София и Горна Оряховица. Летище Пловдив осигурява авиотранспортните връзки на областта, като се обслужват 8 граждански и товарни полети. На територията на област Пловдив функционира свободна безмитна зона. В административно отношение област Пловдив е съставена от 18 общини – Асеновград, Брезово, Калояново, Карлово, Кричим, Куклен, Лъки, „Марица“, Перушица, Пловдив, Първомай, Раковски, „Родопи“, Садово, Сопот, Стамболийски, Съединение и Хисар, както и от 215 населени места, от които 18 града (съвпадащи с общинските центрове). Най-голяма по територия е община Карлово, а най-малка – община Перушица.

3.2 Релеф

Територията на област Пловдив се отличава с разнообразен релеф. Тя обхваща разнородни форми, които се характеризират с различно геоложко развитие и геоморфоложки строеж. В най-северните части на областта се включват стръмните южни склонове на Старопланинската верига, а по-конкретно Златишко-Тетевенска, Троянска и Калоферска планина. Те се отличават с високи и ясно изразени заоблени била, много стръмни склонове и дълбоко врязани реки и долове. На юг областта включва част от природно-географския район Задбалкански котловини и в частност Карловската котловина. На запад тя е ограничена от рида Козница, а на изток от рида Стражата. Те от своя страна свързват Стара планина със Същинска и Сърнена Средна гора. Карловската котловина има продълговата форма със северозападно-югоизточно разположение. Нейната площ е 280 км² и средна надморска височина около 400 м. На юг Средногорският масив се различава от релефа на Старопланинската област; той се характеризира със своите заоблени форми, резултат от продължителните екзогенни процеси. Границата на областта минава през най-високата точка на Същинска Средна гора – връх Богдан – 1604 м. На изток от Същинска Средна гора се простира Сърнена Средна гора, която се отличава със значително по-ниските си форми. Билото ѝ е заоблено, а склоновете ѝ плавно преминават в Горнотракийската низина. На юг от

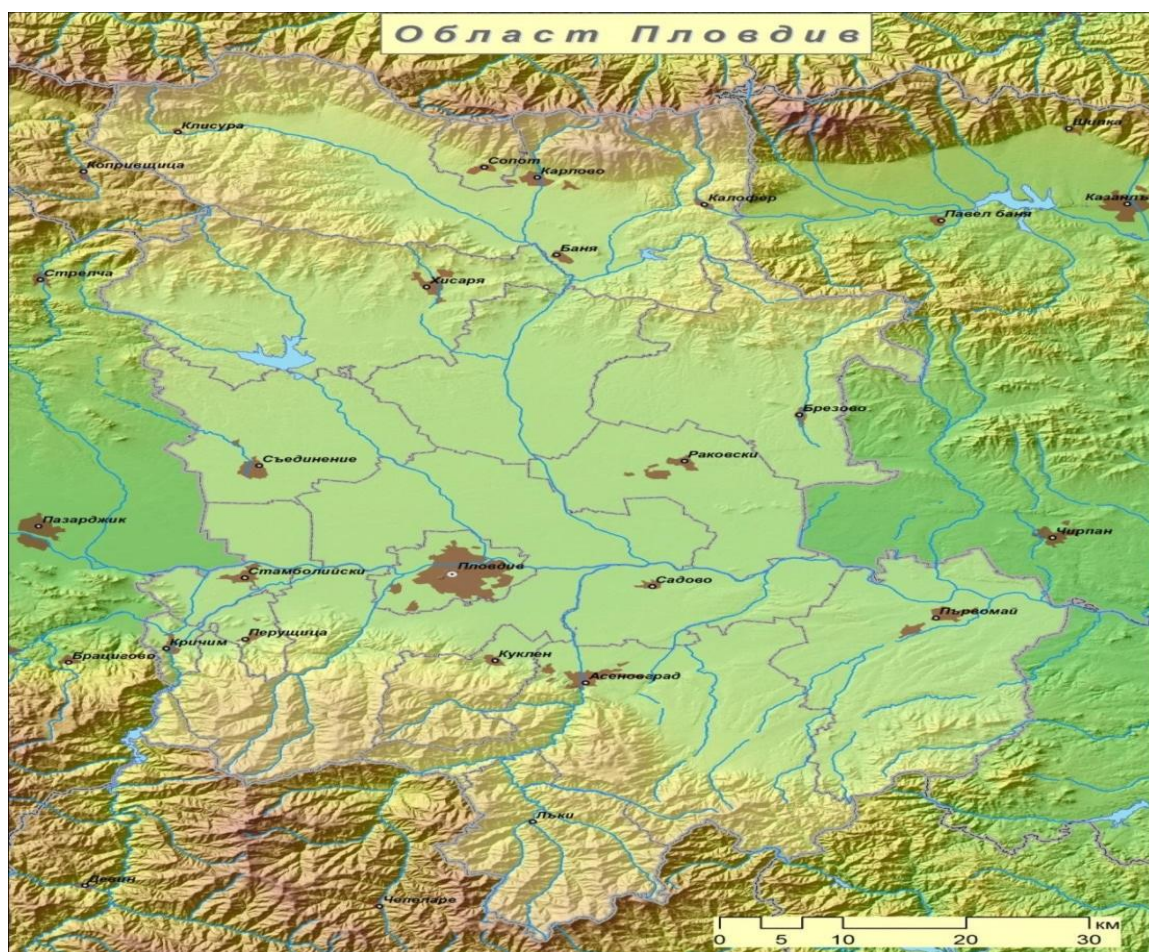
Средна гора се простира обширното Пловдивско-Пазарджишко поле, което заема западната част на Горнотракийската низина. Тя представлява гребеновидна форма на релефа с лек наклон от запад-северозапад към изток-югоизток. В тази част от Пловдивска област релефът е равнинен. Това се обуславя от липсата на високи речни тераси и наличието на обширни алувиални наноси. Пловдивско-Пазарджишкото поле се отводнява от река Марица и нейните притоци, а надморската му височина варира от 9 около 300 м в западната част до 100 м в източната. То се отделя от Старозагорското поле чрез Чирпанските възвишения. В южната периферия на областта се включват части от най-високия дял на Родопите – Перелико-Преспанския. Тук са разположени ридовете Чернатица и Добростан и възвишенията Драгойна и Мечковец. Разнообразният релеф на областта е добра предпоставка за развитието на различни видове туризъм. Силно разчлененият планински релеф в северните и южните части обаче е пречка за развитието на транспортната инфраструктура и връзките между населените места, а равнинната част на Пловдивско-Пазарджишкото поле благоприятства развитието на различни стопански дейности. Средната надморска височина на област Пловдив е 521 м, което я поставя на девето място в страната по този показател. Средното вертикално разчленение на релефа е 114 м/км², а средно хоризонталното разчленение е 1,6 м/км². Точката с най-висока надморска височина е връх Ботев – 2376 м, разположен в Калоферската планина. Средният наклон на склоновете в областта е 7,3°. Разнообразните форми на релефа, включени в областта, се отличават с различно геоложко развитие, което обуславя наличието на многообразен скален състав. Във високите планински части има метаморфни скали – гнайси, амфиболити и кристалинни шисти и палеозойски южнобългарски гранити. В Средногорието има палеозойски гранити, а Пловдивско-Пазарджишкото поле е изградено от плиоценски седименти, върху които има разположени кватернерни наслаги. Равнинният релеф на Пловдивско-Пазарджишкото поле е нарушен от вътрешно котловинните образувания – Пловдивските тепета, които са изградени от палеоценски сиенити. Характерни за областта са стръмните склонове, някои от тях с ниска устойчивост, което е предпоставка за ерозионни процеси. Областта се пресича от Маришката разломна зона, което обуславя висока сеизмична активност на района. Полезни изкопаеми Дългото и сложно палеогеографско развитие на територията е факторът за образуването на полезни изкопаеми. От тази гледна точка област Пловдив може да бъде определена като бедна на полезни изкопаеми. Тук са разкрити находища на оловноцинкови руди в общините Лъки и Асеновград, както и медни орудявания – в община Брезово. Многобройни са находищата на разнообразни строителни и облицовъчни материали – баластра, пясък и чакъл. По-голямата част от находищата са отдадени на концесии. В с. Добростан, община Асеновград, е извършено проучване и доказано наличие на мрамор, но кариерата все още не е разработена. Започнали са проучвания за 10 добив на медни руди край с. Зелениково, община Брезово. По-важни от икономическа гледна точка са откритите край с. Дрангово и гр. Брезово кварцити, които са годни за кариерна разработка. Кариера „Равдин“ – единствената за добив на карбид, вече не функционира. В Манастирските възвишения край с. Крумово са разкрити железни руди със сравнително високо метално съдържание – 43%. Климат Територията на област Пловдив попада в преходната климатична област. Карловското и Пловдивско-Пазарджишкото поле се характеризират с преходно континентален климат, а високите

части на Стара планина, Средна гора и Родопите с планински. Областта се характеризира с топло лято, суха есен и по-мека зима. Средно януарските температури за областта са около 0°C, а юлските 22-23°C. Средногодишната температура в извън планинската част на областта е в порядъка от 12- 13°C. По долината на река Марица се образуват температурни инверсии и абсолютните температури през зимата могат рязко да спаднат до -20°C. През 1916 г. в Садово е измерен и абсолютния температурен максимум за страната +45,2°C. Годишното количество на валежите е около 514 мм. В западните части на областта се чувства появата на валежна „сянка“ и валежите са по-малки от тези на същите надморски височини в другите части на областта. Тази „сянка“ е предизвикана от оградните планини, като с най-голямо значение тук се явява Стара планина, която действа като комплексна природно географска граница между Южна и Северна България. Максимумът на валежите е през пролетта (май), а минимумът – в края на лятото и началото на есента (октомври). Снежната покривка в извън планинските райони е неустойчива и се задържа до 15-20 дни. Преобладаващи са северозападните ветрове, като характерна за Пловдивско-Пазарджишкото поле е появата на фьона. По долините на река Марица духа местният вятър „беломорец“. В планинските райони стойностите на температурите са по-ниски, валежните количества са по-големи и снежната покривка се задържа по-продължително. На връх Ботев са отчетени максимумите на средногодишната скорост на вятъра – над 10 м/сек. Върху климата в областта съществено влияние оказват много от елементите на ландшафта, както природен, така и антропогенен – релеф, постилаща повърхнина, наклон на склоновете, населени места, наличие или отсъствие на растителност, водни площи, изкуствени покрития и други, които довеждат до формирането на съответния микроклимат.

3.3 Води

Със закона за водите се въвежда басейновият принцип на управление на водите на територията на Република България. Определени са четири такива района, като 12 област Пловдив попада в границите на Източно беломорския район за басейново управление с център Пловдив. Главната отводнителна артерия за Пловдивска област е река Марица и нейните притоци. Река Марица е най-голямата река на Балканския полуостров и най-пълноводната река в България. Водосборната ѝ площ до държавната граница на Р България и Гърция е 21 992 км. Чрез водосбора на река Марица водите от областта се оттичат към Егейско море. Марица има около 100 по-значителни притока, които са разположени симетрично спрямо нея. От тях най-големият по водосборна площ (1395 км²) и дължина (110,1 км) на територията на област Пловдив е планинският ѝ приток Стряма. Други по-големи средногорски притоци на Марица на територията на областта са реките Пясъчник и Рахманлийска, а родопските са Въча, Чепеларска (Асеница), Мечка и Каялийка. Върху характеристиките на оттока на Марица в обхвата на областта по-силно е влиянието на родопските притоци. По главното течение от Пазарджик надолу се оформя летен минимум на маловодието през септември. Началото на пълноводието се измества от март при Пазарджик до февруари от Пловдив надолу, а краят му остава през юни, максимумът на пълноводието се измества от май към април. Левите притоци, които идват от Средна гора, имат максимум на пълноводието през март-февруари, а минимум на маловодието през август-септември. Десните притоци се характеризират с максимум

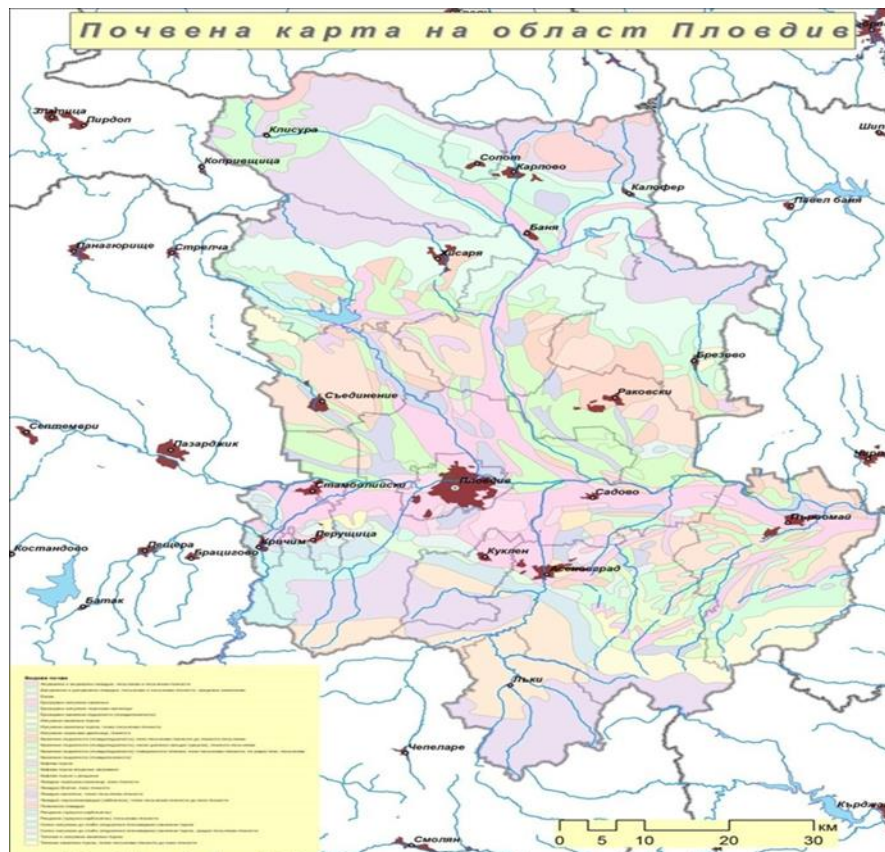
на пълноводието май-април, а минимум на маловодието – септември. Лятното маловодие налага поливното земеделие в областта. Средногодишната водоносност в басейна на Марица е 6-7 л/сек/км², а на притоците Стряма, Въча и Чепеларска 8-11 л/сек/км². Водните ресурси на река Марица се използват за добив на електроенергия (каскадата „Белмекен-Сестримо-Чаира“), напояване на значителни площи в Горнотракийската низина, за питейни и промишлени нужди. В Горнотракийската низина в дълбочина са разположени артезиански басейни. На границата с Родопите бликат карстови извори – Триводици (Пазарджишко), Асеновградски извори, както и в Чернатица и Добростан. В алувиалните отложения на Марица и нейните притоци се съдържат големи количества грунтови води – в наносните конуси в Карловското поле и родопското подножие на Пловдивско Пазарджишкото поле. Областта е богата на минерални извори, на които се дължи развитието на балнеолечебен туризъм. Минерални извори има при град Баня (община Карлово), град Хисаря и селата Красново и Старо Железаре (община Хисаря), както и Нареченски бани (община Асеновград). Общият дебит на 80-те минерални извора е 170 13 л/сек. Термалното находище на Хисаря се състои от 22 извора, от които 6 са получени при дълбоки сондажи. Най-горещи са естествените извори „Парилките“ и „Момина баня“. Построени са балнеоложки комплекси, санаториуми, почивни домове. По-големи язовири на територията на областта са „Пясъчник“, „Домлян“, „Езерово“, „Брягово“ и д

3.4 Почви

Природното развитие на района е довело до разнообразна почвена покривка. Сложните връзки между скалната основа, хидроклиматичните характеристики на областта, биоразнообразието и антропогенната дейност са довели до наличието на различни видове почви. Основните почвени типове тук са канелените горски почви, смолниците, делувиално и алувиално-ливадните почви, срещат се и рендзини, а на повисока надморска височина са разполовени кафяви горски почви. Канелените горски почви са разположени в хълмистите и нископланинските територии на областта с надморска височина до 800 м. Съдържанието на хумус варира в широки граници. Характерно за тези почви е, че при засушаване те силно се спичат. В областта са разположени два подтипа на канелените горски почви – типични и излужени. Типичните са разпространени в ограничени територии, предимно върху карбонатни скали и често са в комплекс с рендзините. Излужените канелени почви са силно разпространени в областта. Основният проблем, свързан с тях, е, че са силно засегнати от ерозионни процеси, най-вече в хълмистите и полупланинските райони. Почвеният им профил е добре оформен и с голяма дълбочина. Характерно за тях е, че имат по-високо съдържание на глинести частици, за разлика от типичните канелени почви, което води до насищане и задържане на вода при валежи, което влошава аерацията на почвата. При обратните климатични условия – при засушаване, те силно се спичат, което води до проблеми при тяхната обработка. Те са подходящи за отглеждане на разнообразни земеделски култури – овощия, лозя, тютюн, зеленчуци и др. Друг зонален почвен тип, разпространен на територията на област Пловдив, са смолниците. Те са разположени по поречията на р. Марица и р. Тунджа и основно върху млади в палеографско отношение кватернерни наслаги. Подобно на излужените горски почви те имат високо съдържание на глина, което е причина при валежи силно да набъбват и да задържат вода, а при засушаване силно да се свиват и напукват. Това много затруднява обработката им. Върху тях се отглеждат лозя, овощия, зърнени култури, технически култури и др. На местата, където смолниците граничат с канелени горски почви, се срещат канеленоподобните смолници, които имат преходен характер. В по-високите части на областта – части от Стара планина и Родопите, се срещат кафявите горски почви. Те са образувани при по-прохладен и влажен климат и наличието на широколистни и смесени гори. Почвеният им профил не е дълбок и хумусният хоризонт не е мощен. Тези почви са подходящи предимно за горско стопанство и пасищно животновъдство. В най-високите части на областта има и планинско-ливадни почви, които се отличават с каменист състав. От азоналните почвени типове на територията на областта са разпространени алувиално-ливадните и хумусно-карбонатните (рендзини) почви. По речните тераси по средните и долните течения на реките върху алувиалните наноси са образувани алувиално-ливадни почви. Различават се два техни подтипа – делувиално-ливадни и алувиално-ливадни почви, като вторите заемат по-големи площи. Това са плодородни почви, подходящи за отглеждането на разнообразни култури. Наличието на карбонатни скали и карстовите процеси, развити на някои места от областта, са предпоставка за наличието на рендзините. Те имат високо съдържание на хумус и карбонати. Върху тях виреят някои зърнени и технически култури, както и овощия. Почвените ресурси в областта са подходящи за развитието на

земеделието и животновъдството. Наличието на плодородни типове почви благоприятства отглеждането на разнообразни земеделски култури – овощия, тютюн, зеленчуци, лозя, зърнени култури, тютюн и др. Дългогодишното използване на тези ресурси обаче е довело до изтощаването на някои от тях. На места в областта са разпространени и ерозионните процеси.

3.5 Демографска характеристика

Геодемографската ситуация на територията на област Пловдив е под влиянието на множество фактори. Сред тях, от една страна, са историко-културното, социалноикономическото и демографското развитие на страната, и от друга, специфичното влияние на брачността, разводимостта, раждаемостта и смъртността, миграцията, полово-възрастовата, етническата, религиозната и образователните структури на населението, характерни за тази територия. Влияние върху геодемографската ситуация в страната оказва и приемането на Република България в ЕС. Може да се твърди, че това са основните процеси, които оказват влияние върху формирането на човешките ресурси в областта, както в количествено, така и в качествено отношение. По време на последното преброяване от 1 февруари 2011 г. населението на област Пловдив е 683 027 души. Мъжете са 329 900, а жените – 353 127, или на 1 000 мъже се падат 1 070 жени. В периода между последните две преброявания (2001-2011 г.)

населението на областта намалява с 32 789 души, или с 4,6%, а спрямо преброяването от 1985 г. (755 559 души) със 72 532 души или с 9,6%.

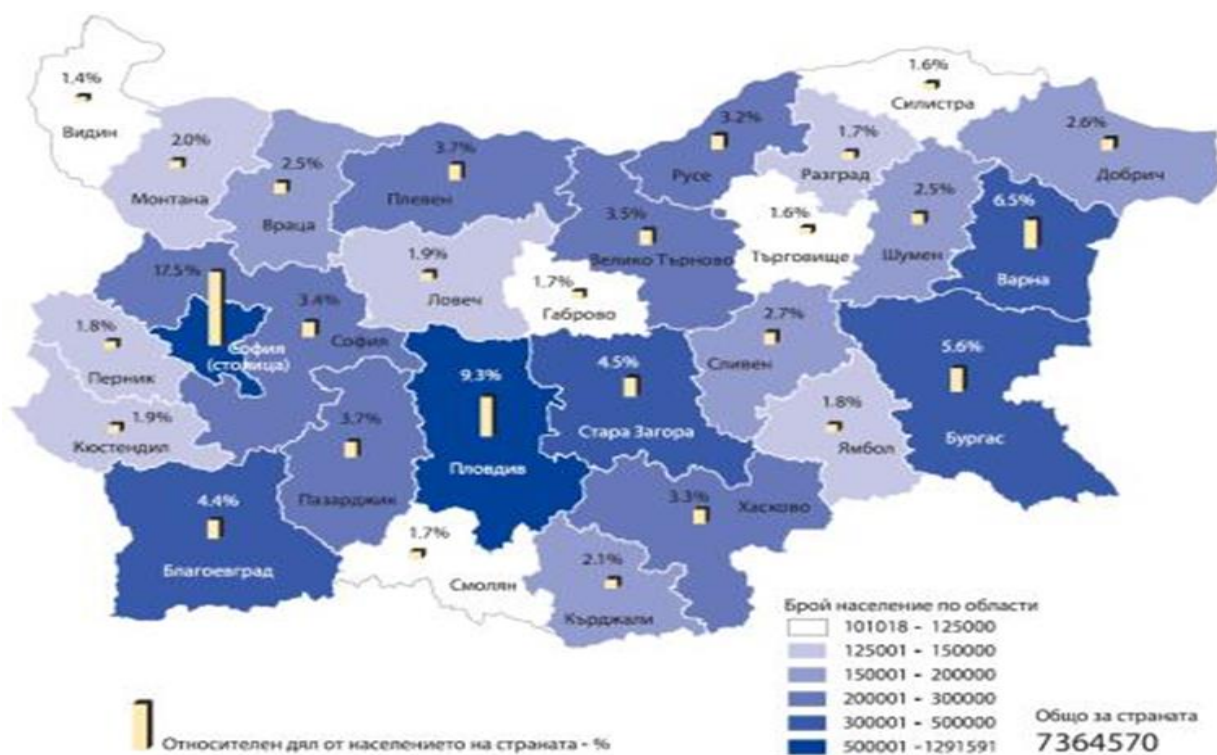
Намаляването на населението е един от основните неблагоприятни фактори за бъдещото развитие на област Пловдив по отношение на възпроизводствения потенциал. Това от своя страна ще доведе до ограничаване на работната сила, а оттам и до намаляване на икономическия потенциал. За областта е характерна тенденцията за страната на увеличаване на относителния дял на градското население и намаляване на селското. В градовете живеят 507 407 души, или 74,3%, а в селата живеят 175 620 души, или 25,7% от населението на областта.

В три от общините населението е изцяло градско – Пловдив, Перушица и Кричим. Следват общините Куклен – 91,1%, и Сопот – 89,1%. На другия полюс с преобладаващо селско население са общините Садово и Брезово – съответно 83,3% и 74,0%, а изцяло селски са общините Калояново, „Марица“ и „Родопи“.

Процесът на демографско остаряване, изразяващ се в намаляване на абсолютния брой и относителен дял на населението на възраст под 15 години и увеличаване на дела на населението на 65 и повече години в област Пловдив, е пряка последица от етапа на демографски преход, в който се намира страната. Неблагоприятните демографски перспективи, които се очертах в края на ХХ в., се отразяват неблагоприятно върху формирането на трудовия ресурс, като променят неговата качествена структура и по този начин оказват влияние върху структурата на потребление и на публичните услуги. От решаващо значение за формирането на трудоспособен контингент⁴ е изменението във възрастовия състав на населението. Продължава тенденцията на намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 65 и повече години. Това води до процес на демографско застаряване на населението на територията на областта. През 2001 г. под 15-годишна възраст са били 14,9% от населението, а през 2011 г. са 13,3%. С най-голям относителен дял на младото население (до 15-годишна възраст) е община Кричим – 17,0%, следвана от общините Перушица и Садово – по 15,2%. Наблюдава се незначително намаляване на дела на населението във възрастовата група 15 – 64 години с 0,4%, като от 68,5% (2001) е достигнал 68,1% (2011). Тенденцията за увеличение на дела на населението на 65 и повече навършени години е характерен както за територията на областта, така и за страната. Делът на тази група се увеличава от 16,6% през 2011 г. на 18,6% през 2018 година. С най-неблагоприятна възрастова структура е населението в община Брезово, 4 Включва лицата от началната до пределната трудова възраст според Българското трудово законодателство. 23 където 34,9% от населението е над 64 години, следвана от общините Хисаря (31,5%) и Калояново (30,4%). Тенденцията на застаряване на населението води до промени в разпределението на населението под, във и над трудоспособна възраст. Област Пловдив се отличава от страната с по-висок дял на населението в над трудоспособна възраст, с по-нисък дял на населението в трудоспособна възраст и с относително макар и само с 1 % по-висок дял на населението в подтрудоспособна възраст.

Обща характеристика на икономиката на Пловдивска област е добре представена на национално ниво по редица показатели. Областта осигурява 7,5% от националния брутен вътрешен продукт (БВП), което е един от най-високите дялове за страната.

Произведеният БВП в областта е над 53% от произведения вътрешен продукт на Южен централен район, което показва сравнително голямото влияние на областта за икономическото развитие на района.

Намаляването на населението е един от основните неблагоприятни фактори за бъдещото развитие на област Пловдив по отношение на възпроизводствения потенциал. Това от своя страна ще доведе до ограничаване на работната сила, а оттам и до намаляване на икономическия потенциал. За областта е характерна тенденцията за страната на увеличаване на относителния дял на градското население и намаляване на селското. В градовете живеят 507 407 души, или 74,3%, а в селата живеят 175 620 души, или 25,7% от населението на областта.

Средногодишно население по области, общини и местоживееене						
Области	2017			2018		
	общо	в градовете	в селата	общо	в градовете	в селата
Общо за страната	7075947	5193070	1882877	7025037	5170442	1854595
Пловдив	670685	505009	165676	669065	505487	163579
Асеновград	61543	49146	12397	61052	48881	12171
Брезово	6584	1715	4870	6360	1674	4686
Калояново	10908	-	10908	10741	-	10741
Карлово	49080	28517	20564	48550	28194	20356

Кричим	8034	8034	-	7949	7949	-
Куклен	6293	5756	538	6344	5744	600
Лъки	2611	1902	709	2557	1869	688
Марица	31317	-	31317	31072	-	31072
Перуцица	4825	4825	-	4782	4782	-
Пловдив	344319	344319	-	346053	346053	-
Първомай	24020	12349	11671	23630	12224	11406
Раковски	25584	14772	10812	25447	14738	10709
Родопи	30690	-	30690	30414	-	30414
Садово	14712	2464	12248	14577	2446	12132
Сопот	9274	8261	1013	9223	8217	1006
Стамболийски	19908	10962	8946	19794	10888	8906
Съединение	9789	5472	4317	9592	5419	4173
Хисаря	11198	6518	4680	10933	6412	4522

Към 1.02.2018 г. в област Пловдив живеят 9,3% от населението на страната. По този показател тя се намира на второ място след област София (столица). Населението на областта е разпределено в 18 общини. Най-голяма по брой на населението е община Пловдив, на второ и трето място са община Асеновград и община Карлово. Всички останали общини са с население под 5% от населението на областта. Населението на областта живее в 18 града и 197 села. Близо половината от населението на областта (49,5%) живее в областния център – град Пловдив.

Естествено движение на населението през 2018 г. по области, общини и пол

	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо за страната	62 197	32 144	30 053	108 526	56 367	52 159	-46 329	-24 223	-22 106

Етническата принадлежност на хората е една от важните характеристики на населението, защото влияе както върху възпроизводството, така и върху трудовата активност и общественото поведение. Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език. Най-голямата етническа група в област Пловдив е българската. Тя съставлява 87,1% от лицата, отговорили на доброволния въпрос. На второ място се нарежда турската етническа група с относителен дял от 6,5%, трета е ромската етническа група с 4,9%.

	Етническа група				
	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не се самоопределям
Р България	84.79	8.81	4.87	0.74	0.80
област Пловдив	87.1	6.5	4.9	0.6	0.9

Етническа структура.

С най-висок дял на българската етническа общност в областта са общините Лъки (95,7 %), Хисаря (95,0%), Сопот (94,1%) и Раковски (92,1%). В четири от общините относителният дял на турския етнос е над средния за областта – Куклен (29,1%), Асеновград (20,3%), Кричим (20,1%) и Първомай (8,6%). Ромската етническа група е с висок дял в общините Перушица (31,4%), Брезово (15,9%) и Карлово (11,9%).

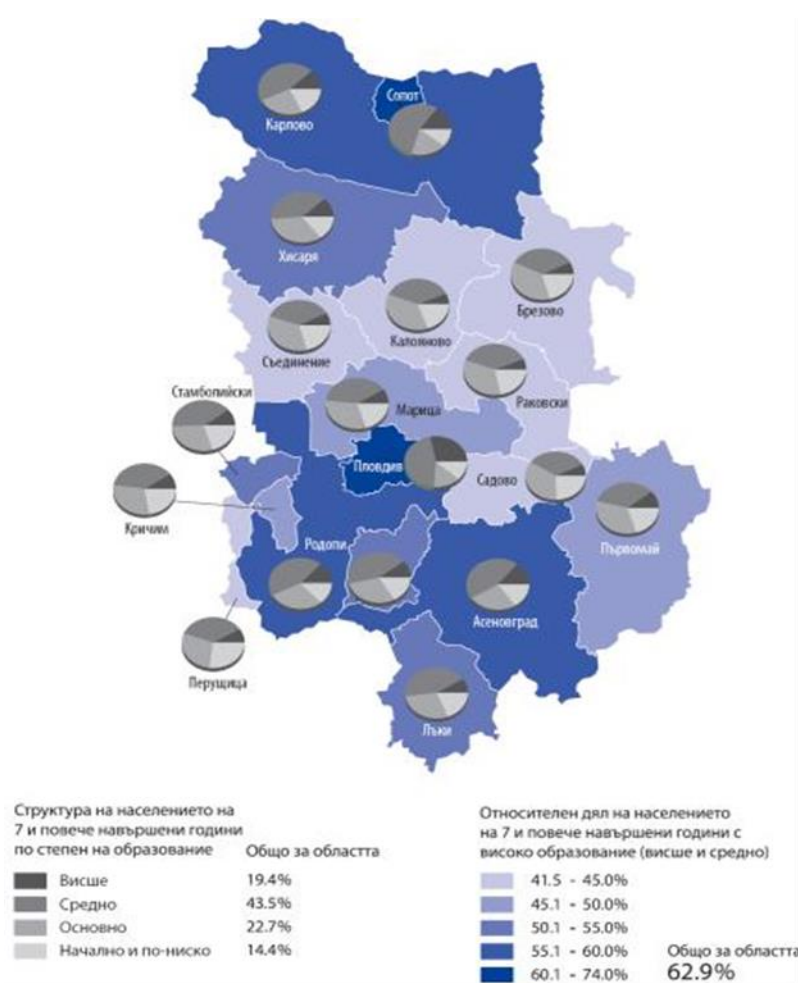
Образованието на населението на дадена територия е един от важните показатели, характеризиращи истинските възможности за нейното развитие и качество на живот. Поради този факт то е включено като структурообразуващ елемент в индекса за човешко развитие в Програмата за развитие на ООН. Състоянието на образователната структура на населението на област Пловдив има голямо значение за развитието на областта, тъй като от нея до голяма степен зависи мобилността му на пазара на труда, гарантираща по-добро заплащане и поддържане на по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт. Съществуват големи различия по отношение на образователната структура на населението и етническата структура.

Българската етническа група се отличава с високо образование (22,1% с висше и 47,1% със средно). За разлика от нея другите две основни етнически групи се отличават с неблагоприятна образователна структура. От представителите на турската етническа група 3,1% са с висше и 24,4% със средно образование, а при ромската етническа група 0,2% са със завършено висше образование. При нея се откроява високият процент на никога непосещаващи училище – 10,5%. Значителни са различията в образователната структура по местоживееене – над две трети от жителите на градовете (69,4%) са със завършено най-малко средно образование, докато за жителите на селата този относителен дял е 44,2%.

Образователната структура на населението, живеещо на територията на Република България, е неразривно свързана с неговата етническа принадлежност. Към 2011 г. тя значително се подобрява, следвайки ясна тенденция на увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование при намаляване на броя на хората с основно и по-ниско образование. В тази връзка е и по-големият процент на хора с висше и средно образование на територията на област Пловдив. Това води до повишаване на качествените характеристики на човешкия капитал в областта. Не на последно място трябва да се изтъкне фактът, че областният град е университетски център.

	Висше	Средно	Основно	Начално и по-ниско
Р България	19.57	43.39	23.09	13.94
област Пловдив	19.4	43.5	22.7	14.4

Образователна структура

Структура на населението на 7 и повече навършени години по степен на образование

Възпроизводството на населението на дадена територия се изразява чрез постоянното му възобновяване или чрез смяната на едни поколения с други. Количествената му страна обхваща естественото движение на населението. От своя страна, то се характеризира с раждаемостта и смъртността. През последните години изселванията от областта доведоха до влошаване на демографските структури, а чрез тях и до проблеми в естественото възпроизводство на

населението. Това проличава от тенденциите в динамиката на основните демографски процеси – раждаемост и смъртност.

В % / година	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
раждаемост	9.1	9.2	9.4	9.9	10.3	10.9	10.3	10.0
смъртност	13.0	13.7	13.9	14.0	13.8	13.4	13.9	13.8
естествен прираст	-3.9	-4.5	-4.5	-4.1	-3.5	-2.5	-3.6	-3.8

Динамика на демографските процеси

Прогнозирането на броя на населението на област Пловдив е основано на общата методология и хипотези за перспективите за демографско развитие на страната и Европейския съюз до 2060 г. Това се основава на факта, че страната ни се причислява към общия демографски профил на съюза. Прогнозата е тривариантна – първият вариант се определя като реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на ЕС за демографското и социално-икономическото развитие на страните членки; вторият вариант се определя като оптимистичен и при него се предполага, че демографските процеси ще протичат при благоприятни социално-икономически условия; третият вариант се определя като песимистичен и развитието на населението е прогнозирано при хипотези за неблагоприятни социално-икономически процеси в страната. По отношение на прогнозното развитие на броя на населението на област Пловдив, според направената тривариантна прогноза при реалистичния вариант през 2060 г. то ще намалее до 528 031 души. При песимистичния населението ще намалее до 508 781 души, докато при оптимистичния – до 565 045 души.

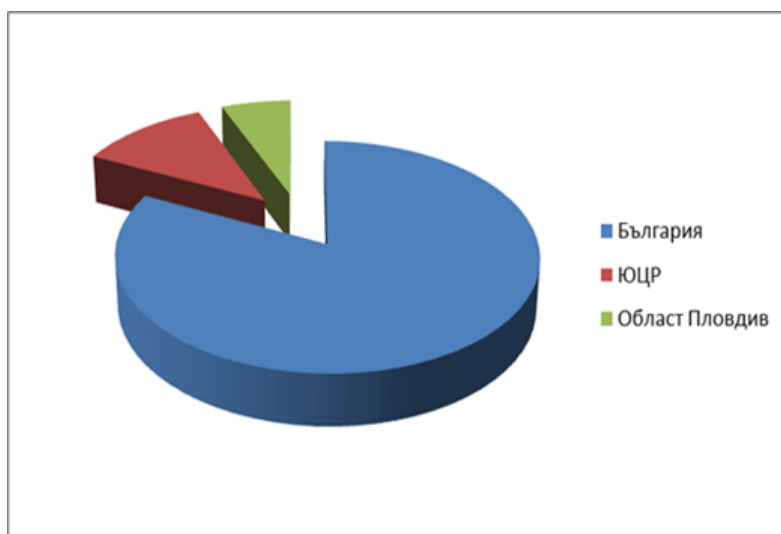
Тривариантна прогноза за броя на населението на област Пловдив

IV. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЛОВДИВ

4.1 Обща характеристика на икономиката

Икономиката на Пловдивска област е добре представена на национално ниво по редица показатели. Областта осигурява 7,5% от националния брутен вътрешен продукт (БВП) през 2018 г., което е един от най-високите дялове за страната. Произведеният БВП в областта през 2018 г. е над 53% от произведения вътрешен продукт на Южен централен район, което показва сравнително голямото влияние на областта за икономическото развитие на района.

БВП по текущи цени за 2018 г. (хил.лв.)

Област Пловдив се отличава с промишлено-аграрен профил и разнообразна многоотраслова структура на икономиката.

В структурата на местната икономика доминира секторът на услугите. Като за 2018 г. той е генерирал 56% от общата БДС на областта, следван от индустрията с 38,5% и селското стопанство с 4,6%.

От преработващата промишленост с водещи функции е хранително-вкусовата промишленост, което се предопределя от благоприятните възможности, които предоставя градът като пазар на продукцията и наличието на подходящи суровинни ресурси, на квалифицирана работна ръка и на значителни потребителски центрове, както и на близостта до столицата. Този отрасъл е с широка производствена специализация – месопреработка, млекопреработка, мелничарство, производство на захарни изделия, пиво, безалкохолни напитки, цигари и други. Област Пловдив е традиционен производител на храни и напитки. В областта са развити всички подотрасли:

Консервна промишленост – областта произвежда над 20% от зеленчуковите и плодови консерви в България. Основните центрове на консервно производство са: Пловдив, Първомай, Асеновград, Стамболийски и др. Водещи фирми са „Каменица“ АД, „Агри България“ ЕООД, „Кристал“ АД, „Пловдивска консерва“ АД, „Пловдив Ботълинг Къмпани“, „Симид“, „Българска оризарна“ АД, „Пловдив - БТ“, и др.

Месна промишленост – областта произвежда около 10% от месото в страната. Основните производства са в Пловдив, Асеновград и Първомай, но в последните години се наблюдава спад в производството поради намаляване на броя на селскостопанските животни. („Фермата“ АД, „Димитър Маджаров“ АД).

Винарска и спиртоварна промишленост – традиционни за областта. Основните ѝ центрове са Перушица, Асеновград, Карлово и др.

Производство на захар и захарни изделия – концентрирано основно в Пловдив (Захарен комбинат „Пловдив“ АД), където се произвеждат около 25% от продукцията в страната. Областта е водеща в производството на захарни и шоколадови изделия.

Подотрасъл „Металургия и производство на метални изделия“ – най-значимият стопански субект е „Комбинат за цветни метали 2000“ - Пловдив, който е безспорен лидер в производството на цветни метали в Югоизточна Европа и Черноморския район. Комбинатът ангажира работна ръка около 2000 души. КЦМ АД е на второ място по нетни приходи от продажби в областта – над 250 млн. лв. за 2010 г. Като стратегическа инвестиция можем да посочим 49% дялово участие на „КЦМ 2000“ АД в акционерното дружество „Лъки Инвест“. Дружеството е производител на оловно-цинкова руда и неговата дейност допринася за водещото място на рудодобива в община Лъки, то осигурява и 1/3 от заетостта на населението в общината.

Текстилната и трикотажна индустрия е специализирана в производството на памучни преди и платове, памучен трикотаж и други. В областта функционират над 35 предприятия, като по-значими са „Интекс 99“ ЕООД, „Марицатекс“ АД и „Булсафил“.

В шивашката промишленост преобладаващо място заема производството на горно облекло. В Пловдив има регистрирани над 280 фирми (предимно МСП), от междинната група фирми (между средни и големи) по-значими са „Адонис 95“ ООД – производство на дамско, мъжко и детско трико, „Булгарконф“ АД – производство, дизайн и реализация на облекла и трикотаж, модна конфекция. Целулозо-хартиената и полиграфическа промишленост обхваща производството на хартиени и полиграфически изделия, като водещи предприятия в областта са „Юрий Гагарин“ АД, ЗХА „Родина“ АД, „Полиграфия“ АД, „Нова Тимкомпакт“ и фабриката за производство на хартия в гр. Стамболийски.

Химическата промишленост е представена от производството на препарати за растителна защита (Пловдив), карбид и пластмасови изделия (Асеновград), суровини за парфюмерийната промишленост (Карлово, Пловдив) и др.

4.2 Иновации и технологично развитие, изследвания и развойна дейност

При засилването на стратегическата ориентация на развитието на ЕС към повишаване на конкурентоспособността на районите посредством развитие на икономика, основана на иновации и прилагане на модерни технологии, разкриването на нови работни места е сред главните общоевропейски цели съгласно Стратегия „Европа 2020“ . Тази цел е ключова и за нашата страна, тъй като прилагайки традиционните методи на производство, българските райони не само няма да преодолеят изоставането в развитието си, но и ще бъдат изтласкани от глобалния пазар поради ниска конкурентоспособност на произвежданите стоки.

Показатели, които да послужат за оценка на количествените и качествените характеристики на регионалните и вътрешнорегионалните различия по отношение на развитието на изследванията и технологиите и иновационния капацитет в България, почти липсват. Интензивността на научноизследователската и развойна дейност – НИРД (измерена като процент на разходите за НИРД от БВП) е един от ключовите показатели за измерване на напредъка на Европейския съюз (ЕС) в достигане на целите на стратегия „Европа 2020“ – стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

4.3 Важни фактори и бъдещ потенциал за развитието на икономиката на Пловдивска област

Пловдивска стокова борса – Основана през 1991 г., от 1998 г. Пловдивската стокова борса е първата лицензирана стокова борса в България. Тя е вторият по значение борсов пазар в страната. Търговските сесии се провеждат всяка сряда и петък в четири борсови кръга: зърно, хранителни стоки, нехранителни стоки и обществени поръчки. На основата на принципите на равнопоставеност, публичност и прозрачност Пловдивската стокова борса дава възможност за бързо осъществяване на сделките, гарантирайки качеството на стоките и разплащанията. Днес в света действат повече от 1000 стокови борси. По традиция е престижно един град да има стокова борса. Пловдив е вече един от тях.

Международен панаир Пловдив – Началото на панаирното дело в България е поставено през 1892 година, когато в Пловдив се провежда Първото българско земеделско-промишлено изложение. Международен панаир Пловдив е наследник на Първото изложение и на неговата мисия – да спомага за просперитета на българския народ, като стимулира развитието на националната промишленост. През 1934 г. Търговско-индустриалната камара – Пловдив играе определяща роля за приемането на наредба-закон за Национален мострен панаир. Панаирното градче е едно от найголемите в Югоизточна Европа – разположено е на 352 000 кв. метра и има 17 многофункционални изложбени палати, съоръжени с всичко, необходимо за експониране на всякакъв вид стоки. Общата изложбената площ възлиза на 159 100 кв. метра, от които 64 500 кв. метра покрита. Панаирът разполага със съвременен Международен конгресен център с общо 5 модерно оборудвани зали от 20 до 600 места. На разположение са и други 10 зали в отделни панаирни палати, с които броят на местата нараства до 2 100.

Летище Пловдив – Намира се на 12 км югоизточно от Пловдив – вторият по големина град в България. Градът е с централно разположение в страната, което го прави удобна начална точка за пътуване в България. Летището обслужва територия с население над 4,5 милиона жители. На разстояние 1,5 часа с автомобил от столицата съществуват добри перспективи за дългосрочно развитие на пътнически и карго полети. През 2009 г. са направени инвестиции от над 40 милиона лева за цялостната инфраструктура на Летище Пловдив. Построен е нов модерен пътнически терминал, който е въведен в експлоатация от август 2009 г. Терминалът е разположен на площ от 6 750 м² и предлага просторни обществени и пътнически салони, снейкбарове, магазини и офиси. Проектиран е да обслужва 1 000 пътници в час пик и 500 000 пътници на година.

Промислени зони и търговски и логистични центрове в Пловдив и Пловдивска област

Икономическият ръст у нас през последните години и увеличеният обем преки чуждестранни инвестиции доведе до засилено търсене на модерни индустриални площи. Очаква се компании от логистичния сектор, търговци, дистрибутори и производители да разширят дейностите си в България и всички те ще се нуждаят от модерни съоръжения, тъй като съществуващите не са в състояние да посрещнат нуждите им. Тенденцията към увеличаване на броя на международните компании, които оперират на българския пазар, както и положителното развитие на българските фирми, ще доведе до увеличаване на инвестициите в индустриална собственост. В сектора на индустриалните зони очакванията са за развитие с бързи темпове на нови индустриални зони и центрове за логистика, тъй като дейността на повечето търговски компании е свързана не само с дистрибуторска, но и с производствена дейност. Липсата на обособени складови и производствени сгради с изградена инфраструктура, в които компаниите да могат още със стъпването си на пазара да започнат ефективна дейност, провокира създаването и развитието на множество индустриални и производствени зони, както и логистични центрове.

Създаването на индустриалните зони от нов тип след 1990 г. в южната част на България, и по-точно в Пловдивска област, е свързано с дейността на „Сиенит Холдинг“ АД и „ПТ Холдинг“ АД: зоните в Раковски, в Радиново, Куклен, Северна индустриална зона (Карловско шосе), Югоизточна индустриална зона (Асеновградско шосе), които оформят облика на този район като изключително интересен, атрактивен и бързоразвиващ се индустриален и логистичен център.

В град Пловдив има обособени няколко големи промишлени зони, но нуждата от тяхната модернизация и рехабилитация възпира големите компании, които предпочитат да строят имоти в етап „на зелено“. Така постепенно около Пловдив започнаха да възникват нови индустриални зони. Модерни промишлени и складово-търговски бази се обособиха по главните входни артерии на града: Карловско, Голямоконарско и Кукленско шосе, прехвърляйки ограничените му административни граници. Така на входа на Пловдив откъм автомагистрала „Тракия“ се създаде промишлено-търговската зона „Марица“, която постави началото на обособяването и развитието на съвременните индустриални зони и паркове в България. Като естествено продължение на модерната индустрия се явява индустриална зона „Раковски“. Според „Колиърс Интернешънъл“ това е „най-успешният досега за България логистичен проект“. „Раковски“, освен че е една от първите и най-бързоразвиващите се индустриални зони в страната, разполага с най-високата концентрация на чуждестранни инвеститори.

4.4 Промислени зони в Пловдив

В края на 50-те години на XX в. в Пловдив, както и в цялата страна, започва голямата индустриализация на икономиката чрез разширяване на територията на града, което дава възможност за изграждане на производствени предприятия в тези периферни зони. През този период е извършено функционално разделение на територията на специално обособени индустриални зони, присъединени към съществуващия град.

Зона „Север“ с преобладаващи сектори: хранителна и лека промишленост (текстилен завод, завод за захар, консервиране на плодове и зеленчуци);

Зона „Юг“ с ключови сектори: машиностроене, обработка на метали, инструменти (мотокари, завод за ремонт на превозните средства, електрически уреди и др.);

Зона „Изток“ с предприятия, специализирани в леката промишленост, строителството и др. (обувен завод, завод за дамско облекло, печатница и др.);

Зона „Югоизток“ с преобладаващи сектори: машиностроене, електроника, уредостроене, производство на облекла и др.;

Зона „Карловско шосе“ с преобладаващи сектори: климатична и хладилна техника, козметика, производство на облекла и др.;

Зона „Свободна Зона – Пловдив“ – обособена част от митническата територия на България. Това е оградена територия с изградени складови съоръжения и индустриални площи и осигурен достъп на всякакъв вид транспорт. Търговските операции между Зоната и другите части на страната са обект на външнотърговския режим, определен от законодателството на ЕС. Индустриалните терени са осигурени с необходимата инфраструктура, помещения, железопътни връзки, вода и захранване. За период от почти 40 години развитието на производствените дейности е база и водещ фактор за растежа на града. Основната част от инвестициите и усилията на администрациите са насочени точно в тази посока. Индустриалната инфраструктура в тези зони не е ефективна, с висока консумация на енергия на произвежданите продукти, с ниска конкурентоспособност, без шансове за пазарна реализация.

Индустриална зона „Марица“

Предоставени услуги: Осигуряване на земя, подходяща за строителство; издаване на необходимите разрешителни за строителство и работа; проектиране и строителство на промишлени производствени средства в съответствие със спецификации на инвеститора; краткосрочно изпълнение; строителство на промишлени производствени средства според лизингова схема с банково финансиране; даване на производствени сгради под наем или закупуване; други схеми, предлагани от инвеститора; квалифицирани кадри; административни услуги.

Инфраструктура: пътища – на 6 км от центъра на гр. Пловдив; жп линия – на 1,5 км; електрозахранване – 20 kV; водопровод; канализация; телекомуникации; оптична връзка. Инвеститори и фирми в зоната: „Либхер – Холдинг“ GmBH, „Сокотаб“ LTD, „Линде“ AG, „Фереро“, „Шнайдер Електрик“, „Мерцедес Бенц“, „Бош Груп“, Митнически терминал, „Ведиспед“.

Индустриална зона Куклен

Предоставени услуги: Дава земя с променен статут, готова за промишлено строителство; административни услуги и кратки периоди за реализация; осигурява напълно професионални услуги и консултации на инвеститорите относно възможностите за реализиране на конкретни проекти; осигурява издаване на всички необходими разрешения за строителство; изграждане на промишлени сгради в съответствие със спецификация на инвеститора в кратки срокове; проектиране и изграждане на

промишлени сгради на лизинг с банково финансиране, договорено от изпълнителя; даване под наем на инвеститора на построени сгради или закупуването им; всички други изпълними инвеститорски предложения.

Инфраструктура: пътища; летище – на около 3 км от Международно летище Пловдив; електрозахранване – в терена 20 kV; водопровод – в терена (за битови и индустриални нужди); газ – в терена; канализация – в терена; телекомуникации; оптична връзка. Настоящи инвеститори: КЦМ, „Техно Акташ“ АД, „Юпитер 05“ ООД.

Индустриална зона Асеновград

Инфраструктура: пътища; електрозахранване – в терена (20 kV); водопровод и канализация – в терена.

Предимства на зоната: Одобрена индустриална зона (около 3-месечно съкращаване на инвестиционния процес); наличие на всички необходими първоначални разрешителни за строителство; проектиране и строеж на промишлени съоръжения съгласно спецификациите на инвеститорите; строителство на съоръженията по лизингова схема с банково финансиране, съгласувано със строителната компания; възможност за закупуване и/или наемане на производствени съоръжения; възможност за прилагане на други схеми, предложени от инвеститорите; възможно освобождаване от корпоративен данък (с цел насърчаване на инвестициите в общини с висока безработица); кратки срокове за въвеждане в експлоатация; квалифицирана работна ръка; административни услуги; добра инфраструктура.

зона Раковски

Предоставени услуги: Осигуряване на земя за промишлени цели; издаване на необходими разрешителни за строителство и работа; проектиране и строителство на промишлени производствени средства в съответствие със спецификации на инвеститора; строителство на промишлени производства според лизингова схема с банково финансиране; даване на производствени сгради под наем или закупуване; административни услуги и др.

Инфраструктура: пътища; летище – на 25 км от гр. Раковски; електрозахранване – 20 kV; водопровод; газ; канализация; телекомуникации; оптична връзка.

Предмет на дейност по регистрация: Изграждане, подобряване и експлоатация на съществуващата инфраструктура в индустриални зони, вкл. за изграждането или подобряване на пътища, транспортни терминали и комуникационни връзки, благоустройствени мероприятия, вкл. сметосъбиране, сметоизвозване, снегочистване, рекламно-консултантска дейност, посредничество, представителство, комисионерство и др.

Настоящи инвеститори: „Кауфланд България“, „Уилям Хюз България“ ООД, „Павитал“ ООД, „Иксетик“ GmBH, „АББ Аутомейшън“ ЕООД.

Промислена зона Караджалово-Първомай

Преимущества на терена: Съчетанието на пътен и железопътен транспорт дава възможности за изграждане на транспортни терминали; близостта до град Пловдив – голям университетски център, е предимство при осигуряването на квалифицирана работна ръка; отлична транспортна комуникация по земя и въздух; регионът е развит и утвърден индустриален център в сърцето на страната; голямата площ на имота предполага организиране на пространствата според нуждите на заинтересованите лица – складови бази, офисни или флекс сгради, позициониране на оборудване за производство, терминали, съоръжения за логистика и спедиция, изграждане на инфраструктурна среда.

Логистична зона Съединение

Град Съединение се намира на 25 км от Пловдив. На закупения терен от 90 дка 20 дка са обособени като промишлен терен, на който е предвидено да бъде изграден керамичен Община Пловдив играе водеща роля в областната икономика. В нея се намират 23 083 предприятия (%), реализират се 71,8% от приходите от дейността и 71,7% нетни приходи от продажби. Ръстът на инвестициите в община Пловдив изпреварва значително същия при останалите общини.

териториалния дисбаланс и изостряне на проблема „център-периферия“ в областта. Това е един от сериозните и дълготрайни проблеми за решаване пред областната икономика.

Община Пловдив играе водеща роля в областната икономика. В нея се намират 23 083 предприятия (%), реализират се 71,8% от приходите от дейността и 71,7% нетни приходи от продажби. Ръстът на инвестициите в община Пловдив изпреварва значително същия при останалите общини.

Увеличава се делът ѝ в стойността на дълготрайните материални активи, приходите от дейността, разходите за дейността, а също и в наетите по трудово и служебно правоотношение лица на територията на областта. Вследствие на това се наблюдава задълбочаване на териториалния дисбаланс и изостряне на проблема „център-периферия“ в областта. Това е един от сериозните и дълготрайни проблеми за решаване пред областната икономика.

Община „Марица“ и община Раковски също имат принос в икономиката на областта. Нетните приходи от продажби съответно са 6,8% и 4,5% от общите за областта, а приходите от дейността – 6,6% и 4,4%.

Община Асеновград се нарежда на четвърто място по горните показатели. В общината се реализират 3,4% от приходите от дейността за областта. Това е следствие на намиращите се на нейна територия голям брой предприятия (2 903 през 2011 г.).

Останалите общини като цяло имат по-слаб принос за икономиката при нефинансовите предприятия в област Пловдив – под 3% от приходите от дейността и печалбата на предприятията. Отчита се намаляване на броя на реално функциониращите предприятия в тези общини, а това още повече затруднява тяхната адаптация в условията на пазарна икономика.

Кратък икономически профил на общините в област Пловдив

Местната икономика в отделните общини се характеризира със сериозни различия, които са обусловени от нехомогенните природни и социално-икономически фактори, както и от историческото развитие и традициите в поминъка на местното население.

Община	ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОФИЛ/ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ
Асеновград	На територията на общината развиват стопанска дейност предприятия от всички отрасли на икономиката. В общината към 2011 г. има регистрирани 2 903 предприятия, от които 93 % са микропредприятия с до 9 заети. Определящите икономическата структура на общината са предприятията от химическата промишленост, леката и хранително-вкусовата промишленост, както и дървообработващата промишленост. Общината има голям потенциал за развитие на туризма, на територията ѝ се намират уникални за страната природни и културни обекти, като напр. резерват Червената стена - един от четирите биосферни резервата в Родопите под егидата на UNESCO, обявени за уникално световно наследство, Асеновата крепост, тракийското скално светилище Белинташ и християнската светиня Кръстова гора, районът е един от най-богатите на пещери в България. Важна за развитието на общинската икономика е индустриална зона – Асеновград.
Брезово	Природните и географски особености на общината предоставят възможност за развитие на селското стопанство, леката промишленост и услугите. В общината към 2011 г. има регистрирани 189 предприятия, от които 175 са микро, 11-малки и 3-средни. Общината е с традиции в производството на вино, розово и други етерични масла, мляко и месопреработвателната промишленост. Природните дадености, чистият въздух и вода, зелените гори и богатото историческо наследство създават условия за развитие на различни видове туризъм.
Калояново	Структуроопределящи отрасли на местната икономика са селското стопанство, хранително-вкусовата, дървообработващата, мебелната и шивашката промишленост. Има много добра обезпеченост от местни суровини - зърнени култури, плодове и зеленчуци. В общината има регистрирани 339 предприятия, като основен е броят на малките фирми до 9 заети. Стопанските субекти са с малък инвестиционен потенциал и без големи производствени мощности.
Карлово	Към 2011 г. има 1648 предприятия, преобладават малките и само 3 от тях са с персонал над 250 души. Водещо значение за местната икономика има машиностроенето, хранително-
	вкусовата промишленост и производството на парфюмерийно-козметични изделия. Благоприятните почвено-климатични условия и производствените традиции допринасят за развитието на земеделието. Общината разполага със значителен рекреационен потенциал, който до голяма степен още не е реализиран.
Кричим	Общината е със специализация в хидроенергетиката. Тук се намира един от най-големите хидроенергийни комплекси, вкл. язовирите „Въча“ и „Кричим“ и водноелектрическите централи „Въча“ 1 и 2, „Кричим“ и ПАВЕЦ „Орфей“. 201 регистрирани предприятия, като в общинската икономика доминират микропредприятията. Съществуващият икономически производствен комплекс на територията на общината не е развит напълно.
Куклен	На територията на общината се намират 2 от най-големите предприятия в областта – „Агрива“ АД и КЦМ „Пловдив“. Регистрирани са 205 предприятия към 2011 г. , но те са в малки производствени възможности. Строителството се развива бързо в някои от селата поради и близостта на гр. Пловдив, добрата транспортна осигуреност и природните дадености в южната планинска част на общината. Важна за бъдещото развитие на общинската икономика е индустриална зона – Куклен.

Лъки	Местната индустрия е представена от отраслите: рудодобив, лека промишленост (главно трикотажно и шивашко производство), дърводобив и дървопреработване. Преобладават микропредприятията. Земеделието е слабо развито поради планинския характер на релефа. Общината има потенциал за развитие на екологичен туризъм и екологично земеделие.
„Марица”	Селското стопанство в община “Марица” е структуроопределящ сектор в общинската икономика, развити са зеленчукопроизводство, зърнените и техническите култури. Поради близостта си до областния център, общината е атрактивна за инвестиции. През 2011 г. общината е на второ място след Пловдив по размер на ПЧИ. Важна за бъдещото развитие на общинската икономика е индустриална зона – „Марица”.
Перущица	Най-голямо значение за местната икономика имат хранително-вкусовата промишленост и дървопреработването. Земеделието е представено от лозарство, овощарство и картофопродукция.
Пловдив	Общината е икономически център с национално значение, като водещи стопански отрасли са хранително-вкусовата промишленост, цветната металургия, химическата и текстилна промишленост. Градът е важен културен и образователен център, с добре развит конгресен, панаирен и културно-познавателен туризъм. Земеделието е слабо застъпено поради факта, че границите на общината практически съвпадат с границите на града. В общината са инвестирани 72 % от ПЧИ в областта и са ситуирани 68 % от предприятията в областта.
Първомай	Икономиката на общината е от аграрно-промишлен тип, като основната част от стопанските субекти са малки, развиващи дейност в областта на хранително-вкусовата и леката промишленост и услугите. Най-голям брой засти има в предприятията – „Първомай БТ“ АД и „Птицекланица“ - Първомай. Добре са застъпени зеленчукопроизводство, лозарството и животновъдството. Важна за бъдещото развитие на общинската икономика е промишлена зона – Караджалово-Първомай.
Раковски	Икономическият облик на община Раковски се определя от предприятията на химическата индустрия, шивашката, хранително-вкусовата промишленост, търговията и услугите, селското стопанство, като повечето са микропредприятия. Най-важно значение на местната икономика има индустрията и земеделието, като се произвеждат зърнени и технически култури, плодове и зеленчуци, застъпени са също и свине- и говедовъдството. Важна за развитието на общината е индустриална зона Раковски
„Родопи”	Доминиращо за общината е земеделието, в което е ангажирана и основната част от населението. В общината към 2011 г. функционират 1 003 фирми, като преобладават микрофирмите, които са главно в сферата на леката промишленост и преработката на селскостопански суровини.
Садово	Доминиращо е земеделието, основното производство е на зърнено-житните култури, следвано от фъстъко- и зеленчукопроизводството. Регистрирани към 2011 г. са 337 стопански субекта, но почти всички са микрофирми. Хранително-вкусовата промишленост е добре развита, обликът на промишлеността се дава от предприятия, свързани със селско-стопанско производство и преработка.
Сопот	Най-голямото предприятие е „ВМЗ” ЕАД за производство на въоръжение и боеприпаси. Останалите стопански субекти са предимно микрофирми в сферата на леката и хранително-вкусовата промишленост, търговията и услугите. Сред стопанските отрасли туризмът има най-добри перспективи за развитие.
Стамболийски	Основно за развитието на общината е зеленчукопроизводството. Развити са целулозно – хартиената и хранително – вкусовата промишленост. Най-големият дял от заетите в общината е във “Фабрика за хартия” АД.
Съединение	Селското стопанство играе водеща роля в местното развитие. Силно развити са зеленчукопроизводството, лозарството, производството на зърнени и технически култури. Важна за бъдещото развитие на общинската икономика е логистичната зона – Съединение.
Хисаря	Икономиката на Община Хисар е характерна с развита туристическа и търговска дейност и изразен промишлено-аграрен характер. Благоприятното съчетание на лечебни минерални

извори, исторически паметници и природни дадености е предпоставка за развитието на успешен туризъм.

Табл. 21 Икономически профил на общините в област Пловдив

4.5 Селско стопанство

Земеделие

Използваната земеделска площ (ИЗП) в областта е 2 011 837,5 дка и заема 33,7% от нейната територия.

Структура на земеделските стопанства в област Пловдив:

Броят на земеделските стопанства в област Пловдив е 30 445, което представлява 8,2% от стопанствата в страната. Стопанствата в Пловдивска област са разнообразни както по отношение на тяхната специализация, така и по отношение на размера им. Средната ИЗП е 68,5 дка при средна за страната 101,3 дка.

1065 стопанствата не разполагат с ИЗП и са специализирани в животновъдството. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП са 560 бр., но делът им обхваща 76,8% от общата ИЗП. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка са 19 570 бр. или 64% от всички стопанства, но обработват само 66 696 дка (3%) ИЗП.

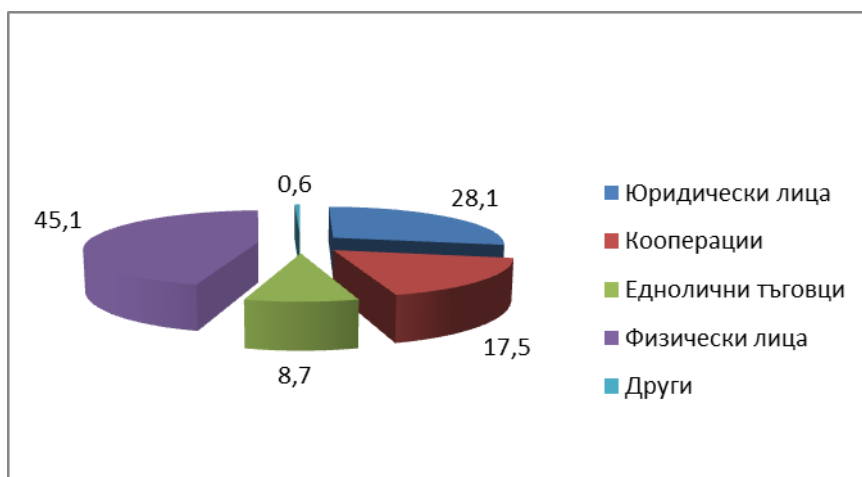
Общини	Общ брой земеделски стопанства	Брой земеделски стопанства с ИЗП	ИЗП/дка/	Средна ИЗП /дка/	Брой земеделски стопанства без ИЗП
Асеновград	2 741	2 614	183 599.9	70.2	127
Брезово	1 011	981	155 486.5	158.5	30
Калояново	1 729	1 665	179 626.8	107.9	64
Карлово	3 944	3 825	224 463.8	58.7	119
Лъки	336	325	8 191.6	25.2	11
„Марица”	3 000	2 883	193 142.4	67.0	117
Пловдив	278	257	12 090.6	47.0	21
Първомай	3 515	3 344	232 280.0	69.5	171
Раковски	2 208	2 137	206 036.4	96.4	71
„Родопи”	3 789	3 720	117 312.1	31.5	69
Садово	1 977	1 950	113 907.3	58.4	27
Съединение	1 510	1 495	208 812.2	139.7	15
Хисаря	1 656	1 611	138 526.8	86.0	45

Кричим	277	246	2 971.2	12.1	31
Перущица	587	583	5 318.9	9.1	4
Стамболйски	952	880	8 808.1	10.0	72
Куклен	623	599	8 621.2	14.4	24
Сопот	312	265	12 641.9	47.7	47
Общо за областта	30 445	29 380	2 001 837.5	68.5	1065
Общо за страната	370 222	357 074	36 169 647.3	101.29	13 148

Табл.22 Брой на земеделските стопани по общини в област Пловдив

Разпределение на ИЗП в област Пловдив

На територията на областта действат 29 380 земеделски стопанства, които ползват 2 011 837,5 дка използвана земеделска площ. Броят на стопаните, които са физически лица, е 28 806 и те обработват 45,1% от общата ИЗП, като средната ИЗП на стопанство е 31,5 дка. Търговските дружества са 324 и ползват 28,1% от общата ИЗП. При тях средната ИЗП на стопанство е значително по-висока – 1 745,1 дка. Земеделските кооперации в областта са 71 броя и ползват 17,5% от ИЗП, като най-много са в общините Асеновград, Първомай и „Марица”. Средната ИЗП в тези структури е 4 973,9 дка. 8,7% от ИЗП се стопанисва от еднолични търговци, които са 159. Средната ИЗП при тях е 1 095,7 дка. Останалите 0,6% от ИЗП се обработват от граждански сдружения и други структури (манастири, училища, институти и др.).

Фиг. 28 Разпределение на ИЗП според юридическия статут на стопанствата в област Пловдив, в %

4.6 Горско стопанство

Горските територии (ГТ) на територията на Регионална дирекция по горите (РДГ) Пловдив са 187 884 ха. Площите, които по смисъла на чл. 2 от Закона за горите (ЗГ) са гори, но се намират в земеделски територии, са 7 274 ха. Общата площ на горските територии, обект на горско стопанство, са 195 158 ха.

Управлението и стопанисването на държавните горски територии се извършва от осем териториални поделения на Южно централно държавно предприятие – Смолян, в това число шест държавни горски стопанства и две държавни ловни стопанства, както следва:

- ТП ДГС „Асеновград“
- ТП ДГС „Карлово“ • ТП ДГС „Клисура“
- ТП ДГС „Пловдив“
- ТП ДГС „Първомай“
- ТП ДГС „Хисаря“
- ТП ДЛС „Тракия“
- ТП ДЛС „Кормисош“

Контролът върху стопанисването и управлението на всички горски територии в областта се извършва от Регионална дирекция по горите – Пловдив.

Държавните горски територии в областта възлизат на 154 579 ха, с общ запас от дървесина 24 000 195 куб. м стояща маса с клони и средно годишно ползване 316 286 куб. м стояща дървесина.

Общинските горски територии в областта възлизат на 11 848 ха, като възстановяването на собствеността е процес, който продължава вследствие на заведени съдебни дела от общините и държавата. Общият запас от дървесина е 1 387 654 куб. м стояща маса с клони и средно годишно ползване 10 524 куб. м стояща дървесина. Горските територии на физически лица в областта възлиза на 14 939 ха с общ запас 2 485 818 куб. м стояща маса с клони и ориентировъчно средногодишно ползване 30 000 куб. м стояща дървесина.

Горските територии на юридически лица в областта възлизат на 5 925 ха с общ запас 1 469 969 куб. м стояща маса с клони и средногодишно ползване 18 065 куб. м. стояща дървесина.

Горските територии на религиозни организации в областта възлизат на 593 ха с общ запас 79 932 куб. м стояща маса с клони и средногодишно ползване 450 куб. м стояща дървесина.

Общият запас на горите в област Пловдив, независимо от вида собственост, обект на горско стопанство, възлиза на 30 449 985 куб. м при среден годишен прираст от 603 000 куб. м стояща маса. Предвиденото средногодишно ползване от всички видове собственост е в рамките на 376 260 куб. м или 62,4% от годишния прираст и 1,24% от общия запас. Предвидените за извеждане възобновителни сечи са насочени към

осигуряване на естественото възобновяване на горите с цел създаване на устойчиви дендроценози.

Разпределението на горските територии в зависимост от формата на собственост, както и някои средни показатели, са дадени в таблицата по-долу:

Вид собственост	Площ, ха	%	Запас, м3	Запас на хектар м3/ха	Предвидено ползване ср.годишно, м3	Ср. год. прираст, м3	% на ползване от Ср.год. прираст	% на ползване от запаса
ДГТ	154 579	79,21	24 000 195	155,26	316 268	465 930	67,88	1,32
Гори в Зем.територии	7 274	3,73	1 026 417	141,11	953	31 600	3,02	0,09
ОГТ	11 848	6,07	1 387 654	117,12	10 524	30 040	35,03	0,76
ГТ Физ.лица	14 939	7,65	2 485 818	166,40	30 000	50 320	59,62	1,21
ГТ Юр.лица	5 925	3,04	1 469 969	248,10	18 065	23 500	76,87	1,23
ГТ религ.	593	0,30	79 932	134,79	450	1 610	27,95	0,56
ОБЩО	195 158	100,00	30 449 985	156,03	376 260	603 000	62,40	1,24

Табл. 24 Разпределение на горските територии

На територията на Регионална дирекция по горите – Пловдив са възстановени гори на 12 общини в районите на всички териториални поделения на Южно централно държавно предприятие – Смолян в област Пловдив. Разпределението на общинските горски територии по териториални поделения е неравномерно, като в ТП ДГС „Клисура“ и ТП ДГС „Първомай“ то е символично под 1%, докато в ТП ДГС „Хисаря“ достига до 18%.

Най-голяма площ от горските територии заемат издънковите насаждения за превръщане в семенни – 39,54%, следвани от иглолистните насаждения - 28,15%, широколистните високостъблени – 16,33% и нискостъблените – 15,98%.

Горите в област Пловдив имат значителна роля за намаляване на парниковите газове в атмосферата, като поглъщат въглеродния двуокис, свързват въглерода в натрупаната биомаса и освобождават кислорода. Спрямо 2004 г. горските територии, обект на горско стопанство на територията на област Пловдив, са се увеличили с 1 839 ха.

V. СОЦИАЛНА СФЕРА

5.1 Пазар на труда

Икономически активните лица в област Пловдив наброяват 306,8 хил., или 65,9% от населението във възрастовата група 15-64 години. По този показател тя се нарежда на първо място в Южен централен район и на второ място в страната. През същата година коефициентът на икономическа активност в областта е 50,6% (за страната той е 51,3%), като коефициентът е по-висок при мъжете – 55,8 %, в сравнение с жените – 45,9 %.

Работната сила в областта наброява 304,6 хил., от които заети са 277,7 хил. души (91,1%), а безработни – 26,9 хил. души (8,83%).

Статистически райони и области	Работна сила - хиляди			Лица извън работната сила – хиляди	Коефициент на икономическа активност %	Коефициент на заетост %	Коефициент на безработица %
	всичко	заети	безработни				
България	3 321,9	2 949,6	372,3	3 150,5	51,3	45,6	11,2
ЮЦР	652,5	569,7	82,8	652,8	50,0	43,6	12,7
област Пловдив	304,6	277,7	26,9	297,1	50,6	46,2	8,8

Табл. 27 Работна сила, коефициенти на икономическа активност, заетост и безработица на населението на 15 и повече навършени години

В структурно отношение преобладава заетостта на населението в преработващата промишленост с 32,6%, следвана от заетостта в търговията – 17,8% и образованието 7,4%. Структурата на заетостта в областта отговаря на тази за Южен централен район от ниво 2 и за страната, но с по-висок относителен дял поради специализацията на областта в преработващата промишленост.

В образователната структура на зетите лица в област Пловдив за 2011 г. около 27,4% са в висше образование. Зетите лица със средно образование през същата година са 170 хил. души или 61,2%, което е близко до стойността за страната (60,9%) и за ЮЦР (също 60,9%). През последните години тенденцията е към повишаване на зетите лица с висше образование и ако през 2008 г. те са били 62,9 хил. души (20,3%), то през 2011 г. те са 76 хил. души (27,4%). Стойността в областта е близка до тази за страната – 27,7% зети висшисти от общия процент зети, което бележи напредък за областта и повишава адаптивността на икономиката в условията на криза и възможностите за специализация във високотехнологични производства.

5.2 Здравеопазване

Секторът здравеопазване в област Пловдив се характеризира с изключително неравномерното разпределение на болничните заведения на територията. В областния център са съсредоточени всички видове лечебни заведения, докато в общините Перушица, Брезово, Кричим, Родопи, Куклен, Калояново и Садово няма болнични заведения. Това води до понижаване на нивото на здравното обслужване и засилване на здравните проблеми на населението, а негативните демографски процеси поставят допълнителни изисквания пред структурата на здравните потребности.

Териториално разпределение на обектите на здравеопазването по общини:

- Община Пловдив: Има всички видове лечебни заведения и 290 лекарски практики (МБАЛ, СБПФЗАЛ, Центъра за спешна медицинска помощ и др.);
- Община Първомай: В град Първомай – многопрофилна болница, медицински център и стоматологична помощ, лекарски и стоматологични индивидуални практики. Девет селски здравни участъка обслужват селското население;
- Община Брезово: няма здравни заведения, използват се здравните услуги в гр. Раковски и гр. Пловдив;
- Община Перушица: Няма болнично заведение, функционират 5 общопрактикуващи лекари, 5 стоматологични практики и 1 лаборатория за медицински изследвания в лечебно заведение за доболнична помощ;
- Община Карлово: 31 индивидуални лекарски практики, 17 практики за специализирана медицинска помощ и 36 стоматологични практики, 2 свободни лекарски практики, 4 медико-диагностични лаборатории, 4 медицински центъра, филиал на Центъра за спешна медицинска помощ – Пловдив и Частна бърза помощ „Евромед“;
- Община Кричим: Няма болница, има 1 лечебно заведение за доболнична помощ и 1 медико-диагностична лаборатория;
- Община Стамболийски: „СБДПЛ – Стамболийски“ ЕООД (заведението разполага с 45 бр. легла и 11 лекари) и Медицински център и амбулатория за индивидуална практика за първична медицинска помощ;
- Община „Родопи“: Няма болница, 26 общопрактикуващи лекари обслужват населението, концентрирани са основно в по-големите села;
- Община Сопот: СБДПЛ „Д-р Ив. Раев“ – Сопот ЕООД, 4 лекари с индивидуални практики и 6 лекари в групова практика, 7 лекари – дентална медицина, няма Спешна медицинска помощ;
- Община Куклен: Няма болница, функционира филиал на Центъра за спешна медицинска помощ – Пловдив, 6 лични лекари и 4 стоматологичните практики;
- Община Калояново: Няма болница, има 9 индивидуални практики, както и център за спешна медицинска помощ, 8 индивидуални практики за първична стоматологична помощ;

- Община Хисаря: Болница за рехабилитация – ВМА – София – Филиал Хисаря, МВР Болница – Филиал Хисаря, СБРНК – Филиал Хисаря, Медицински център, както и индивидуални практики за първична медицинска и стоматологична помощ;
- Община Садово: Няма болница, както и спешен център и специализирани лекарски кабинети, функционират 9 лекарски и 11 стоматологични практики;
- Община „Марица“: Здравните услуги са изпълнявани от „Многопрофилна болница за активно лечение – Пловдив“ АД и 20 лични лекари;
- Община Лъки: СБДПЛР – Лъки, 1 групова практика за първична извънболнична медицинска помощ, 2 стоматологични кабинета, Филиал за спешна медицинска помощ;
- Община Асеновград: „Многопрофилна болница за активно лечение Асеновград“ ЕООД, филиал на Центъра за спешна медицинска помощ – Пловдив, Болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация, 2 медицински центъра, 46 броя лекарски практики за първична медицинска помощ и 42 индивидуални практики за специализирана медицинска помощ, 76 броя индивидуални и 3 групови стоматологични практики, 7 броя медико-диагностични лаборатории.
- Затрудненото здравно обслужване в отдалечените населени места, недостатъчното уплътняване на практиките на семейните лекари, застаряването на населението, ниската здравна култура (особено на ромското население) и като цяло дефицитите в здравната система рефлектират върху рисковите групи от населението. Необходима е промяна в държавната политика за осигуряване на медико-социални грижи в общността, повишаване на здравната култура и най-вече повишаване на качеството и разпределението на здравните услуги за равен достъп.

VI. ИНФРАСТРУКТУРА

Транспортна мрежа Пътна инфраструктура Пътната инфраструктура в област Пловдив е формирана вследствие както на сравнителните предимства на географското положение на територията на областта, така и на вложените в нея инвестициите през годините. Най-важни за транспортното обслужване в областта са трите преминаващи трансевропейски транспортни коридора IV, VIII и X (които на територията на област Пловдив съвпадат като ареал) в направление запад-югоизток „София - Истанбул“, с посока – запад-изток „София - Бургас - Варна“. Транспортната мрежа на автомобилния транспорт е изградена предимно от пътища, включени в републиканската пътна мрежа, а вътрешнообщинската се обслужва от общинските пътища. Областта се обслужва от два пътя с международно значение: Е-80 по направление Пловдив - Свиленград и Е-871 по направление Карлово – Карнобат - Бургас/Варна, както и от АМ „Тракия“. Доброто ниво на транспортен достъп на областта допринася за развитието на областта като цяло.

Общата дължина на Републиканската пътна мрежа (РПМ) в Пловдивска област е 1021,6 км (5,3% от РПМ в страната), като много малка част от тях са без настилка. На територията на област Пловдив общинските пътища са с дължина 1098,450 км и са собственост на общините и като такива, не могат да бъдат продавани и отдавани под наем, освен на концесии. По отношение на структурата на пътната мрежа според

настилката най-голям е делът на асфалтобетонната – 973,1 км, а без настилка са 48,5 км. Табл. 36 Степен на изграденост на пътищата в област Пловдив.

Гъстотата на пътната мрежа на територията на областта е 0,172 км/км² при средна за страната 0,174 км/км². Дейността по текущ ремонт и поддържане на пътната мрежа в областта се осъществява от поддържащи фирми по сектори под контрола на Областно пътно управление – Пловдив и Агенция „Пътна инфраструктура“. В количествено отношение през 2011 г. основните изпълнени работи са следните: За осигуряване на безопасно движение по републиканските пътища от първи, втори и част от трети клас са изпълнени 105 345 м² хоризонтална пътна маркировка; Ремонт и преасфалтиране с плътен асфалтобетон на 18 км пътни настилки; Изкърпване на 86 083 м² асфалтова настилка, като за това са вложени 6437 т асфалтова смес; Попълнени и подравнени са 254 км банкети; Почистени и оформени пътни отводнителни окопи – 11 км; Почистени са 1306 м³ срутища и свлачища; Монтирани са 497 м нови предпазни огради, а 3147 м са подменени с нови; Вертикална сигнализация с пътни знаци – поставени са 85 бр. нови знаци и 139 бр. са подменени с нови.

Железопътна инфраструктура

На територията на област Пловдив са разположени следните жп линии: I -ва жп линия София – Пловдив – Свиленград – турска (гръцка) граница – от жп км 135+000 в междугарието Огняново - Стамболийски (граница с област Пазарджик) до км 211+000 в междугарието Караджалово - Ябълково (граница с област Хасково). В тази част от жп линията са гарите: Стамболийски, Тодор Каблешков, Пловдив, Пловдив разпределителна, Крумово, Катунца, Поповица, Първомай и Караджалово и спирките: Кадиево, Прослав, ВР депо Пловдив, Ягодено, Садово, Чешнигорово и Винаца. Жп линията е електрифицирана и удвоена в участъка км 135+000 в междугарието Огняново - Стамболийски до км 163+746 в гара Крумово и от км 168+633 в гара Катунца до км 185+578 в гара Поповица. След изпълнението на обект: „Реконструкция и електрификация на жп линията по коридори IV и IX Пловдив - Свиленград, фаза I Крумово - Първомай и фаза II Първомай - Димитровград“ железният път е за проектна скорост 160км/ч., безнаставов, с релси тип 60кг/м и еластично скрепление. Обновени са гарите Катунца, Поповица и Първомай; спирките Ягодено, Садово и Чешнигорово. Новопостроени са гара Караджалово, спирки Кочово и Винаца. Проектът „Модернизация на железопътния участък Септември - Пловдив – част от Трансевропейската железопътна мрежа“ е част от проекта „Модернизация на железопътната линия София - Пловдив“, който е включен в списъка с проекти на Оперативна програма „Транспорт“ 2007-2013г. в Приоритетна ос I – „Развитие на железопътната инфраструктура по Трансевропейските национални транспортни оси“. С реализацията на проекта „Модернизация на железопътния участък Септември - Пловдив“ се поставя началото на изпълнение на проект „Модернизация на железопътната линия София - Пловдив“. Тази модернизация ще осигури връзка с проектите „Електрификация и реконструкция на железопътната линия Пловдив - Свиленград турска/гръцка граници“ и „Рехабилитация на железопътната 96 инфраструктура в участъци от жп линията Пловдив - Бургас“, които са в процес на изпълнение. Целите на проекта са част от стратегическата програма за модернизация и рехабилитация на Трансевропейската железопътна линия в България. Като част от IV и VIII коридор на Трансевропейската железопътна мрежа, модернизацията на железопътния участък Септември - Пловдив има приоритетно значение както за България, така и за Европа. Проектът обхваща железопътното трасе Септември - Пловдив между западните железопътни стрелки на гара Септември – км 102+014 до

западните железопътни стрелки на гара Пловдив – км 154+564. След изграждането на железопътната инфраструктура трасето ще позволява скорост за движение на пътническите влакове 160 км/ч, за подвижен състав с наклонящи се кошове допустимата скорост за движение ще бъде 200 км/ч, а при товарните влакове – 120 км/ч.

Летищна инфраструктура

Разстоянието до столицата София е само 130 км, като по магистралата тази дистанция се изминава за около час и половина. На около километър от летищния терминал има железопътна спирка от жп линията Пловдив - Асеновград. Планинските курорти Пампорово и Боровец са разположени съответно на 60 и 90 км, а Банско на 140 км от летище Пловдив. В радиус от 50 км са разположени множество минерални извори, балнеолечебни центрове и курорти (Хисаря, Павел Баня, Наречен), Родопи планина с богатите си природни дадености, както и редица паметници с културно и историческо значение. От Летище Пловдив целогодишно има редовни полети до Англия (Лондон) и до Германия (Франкфурт - Хаан). Също така летището е специализирано в обслужването на чартърни туристически полети за българските високопланински ски курорти през зимния сезон от декември до април. Летище Пловдив разполага с модерен, 98 функционален летищен комплекс с възможности за обслужване на 1000 пътници в пиков час. Летището разполага със собствен безплатен паркинг за 50 автомобила и 20 автобуса. Летището осигурява автобусен транспорт за пътниците на всички международни превозвачи, в случай на закъснение, когато Пловдив се използва като резервно летище на София, или на всяко друго летище в България.

VII. ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

С Постановление № 18 от 2 февруари 2015 г. на Министерския съвет се прие Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради . Основни цели на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради е насочена към обновяване на многофамилни жилищни сгради с основна цел - чрез изпълнение на мерки за енергийна ефективност да се осигурят по-добри условия на живот на гражданите в многофамилни жилищни сгради, топлинен комфорт и по-високо качество на жизнената среда. Изпълнението на мерките за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради ще допринесе за по-високо ниво на енергийната ефективност на многофамилните жилищни сгради и намаляване на разходите за енергия; подобряване на експлоатационните характеристики за удължаване на жизнения цикъл на сградите; осигуряване на условия на жизнена среда в съответствие с критериите за устойчиво развитие.

Очаквани резултати и ефекти са:

- Подобрена жилищна инфраструктура и промяна в облика на градовете;
- По-чиста околна среда - спестени емисии на парникови газове (СО2 и др.);
- Удължаване на живота на сградата, която ще има и по-висока цена;
- Осигуряване на допълнителна заетост;
- Повишаване на обществената осведоменост за начините за повишаване на енергийната ефективност.
- Намаляване на потреблението на горива и енергия;
- Намаляване бюджетните разходи за енергия;
- Намаляване на замърсяването на околната среда;
- Намаляване на вредните емисии в атмосферата;
- Изграждане/реиновация на инфраструктура - енергоспестяващо улично

- осветление, производство на биомаса, нови ВЕИ;
- Намаляване на топлинните загуби в сградите с подобряване на енергийните им характеристики чрез саниране (пълно или частично);
 - Ефективно използване на енергийните ресурси за отопление чрез отоплителни системи с висока ефективност, включващи и възможности за регулиране на потреблението и поддържане на стабилни нормативни параметри на средата в отопляваните обекти;
 - Изграждане на системи за оползотворяване на Възобновяеми Енергийни Източници (ВЕИ);
 - Популяризиране и насърчаване на добрите практики в сферата на договорирането за енергоспестяване в общинския сектор;
 - Модернизирани на осветлението в общинските обекти без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението /чрез използване на компактни луминесцентни лампи, автоматични системи за контрол, управление, ниво на осветеност/;
 - Подобряване на енергийната ефективност при уличното осветление.

Изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради

	Общини	Брой регистрирани в СС	Брой подадени ЗИФ П	Брой одобрени ЗИФ П	Брой сключени договори община - СС	Брой искания за сключване на договори за целево финансиране към ББР	Брой сключени договори за целево финансиране	Брой сгради със стартирани дейности (от момента на стартиране изготв	Брой сгради със стартирани СМР	Брой сгради въведени в експлоатация
1	Асеновград	89	82	81	81	80	28	28	3	22
2	Карлово	136	121	115	115	109	26	8	7	18
3	Лъки	20	20	20	20	20	4	4	4	4
4	Пловдив	148	99	93	93	93	73	72	36	2
5	Раковски	4	4	4	4	4	4	4	4	3
6	Садово	8	6	4	4	4				
7	Сопот	24	23	22	22	20	7	7	7	5

8	Стамболийски	9	6	6	6	5	5	5	5	5
9	Хисаря	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Общо:		441	364	348	348	338	150	131	69	62

Данните се отнасят за периода от стартиране на програмата 02.02.2015 до 31.12.2017г

Общини	Брой сключени договори за целево финансиране (от регистъра на ББР)	Брой сгради със стартирали дейности (от момента на стартиране изготвянето на ТО)	Брой сгради със стартирали СМР	Брой сгради въведени в експлоатация
Пловдив	73	72	7	64
Асеновград	28	28	0	28
Карлово	26	26	0	26
Лъки	4	4	0	4
Раковски	4	4	0	4
Сопот	7	7	0	7
Стамболийски	5	5	0	5
Хисаря	3	3	0	3

Данните се отнасят за периода от стартиране на програмата за 2019 г.

През 2019 година са стартирали дейности по 98,8% от всички сгради със сключени договори за целево финансиране. Към 31.12.2019 г. на територията на област Пловдив са въведени в експлоатация общо 180 сгради.

Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради е насочена към обновяване на многофамилни жилищни сгради. Основна ѝ цел е чрез изпълнение на мерки за енергийна ефективност да се осигурят по-добри условия на живот на гражданите в многофамилните жилищни сгради, топлинен комфорт и повисоко качество на жизнената среда.

8.1 Електроенергийна мрежа

Мрежови експлоатационен район (МЕР) Пловдив е един от тринадесетте района от структурата на Електроенергиен системен оператор (ЕСО) ЕАД – София.

Дейността на „ЕСО“ ЕАД е свързана с управлението на електроенергийната система на Република България, преноса и трансформирането на ел. енергия, което на територията на МЕР Пловдив се осъществява с помощта на 41 бр. електрически подстанции 110/20 kV - 24 бр. в Пловдивска област, 7 бр. в Смолянска област, една възлова станция 400 kV в/ст Ветрен и 10 бр. в Пазарджишка област, както и

свързващите ги електропроводи с номинални напрежения 110, 220, 400 kV с обща дължина 1826 км.

На територията на Пловдивска област, МЕР Пловдив има изградени и експлоатира:

- Една системна подстанция 400/220/110kV (п-я Пловдив) с обща инсталирана мощност 900 MVA.
- 23 броя подстанции 110/20 kV с обща инсталирана мощност 1639,5 MVA.
- 3 броя електропроводи 400 kV с обща дължина 190,69 км.
- 4 броя електропроводи 220kV с обща дължина 188,111 км.
- 43 броя електропроводи 110 kV с обща дължина 857,802 км.

Мрежата високо напрежение в областта е добре развита, като на територията ѝ попадат системна електрическа подстанция 400/220/110 kV с обща мощност 900 MVA и 19 броя подстанции 110/20 kV с обща инсталирана трансформаторна мощност 1274,5 MVA. Преносните електропроводи с напрежение 400, 220 и 110 kV са с обща дължина 805,9 км. Разпределени са, както следва: - 400 kV – 139,9 км, 220 kV – 186,2 км и 110 kV – 186,2 км. Така развитата мрежа високо напрежение осигурява добри възможности за електрозахранване, но голяма част от съоръженията са физически и морално остарели и с незадоволителна степен на надеждност.

На територията на област Пловдив подстанциите и мрежи се изграждат и експлоатират от „ЕВН – България Електроразпределение“ ЕАД.

Потребление, kWh, година

Вид клиент	2009	2010	2011	2012
Битови	1104358484	1107931656	1141536169	1144197953
Стопански	1214416198	1236647821	1283854678	1270366168
Обществени	4067201	3663473,26	3563122,18	3079435,71
Бюджетни	61165608	58448269,05	71145193,76	84399120
Обща сума:	2384007491	2406691219	2500099163	2502042677

Табл. 40 Количества изкупена ел. енергия в kWh произведена от ВЕИ

8.2 Газопреносна и газоразпределителна мрежа

През територията на областта минава националната газопреносна мрежа и транзитните газопроводи на „Булгаргаз“ ЕАД.

Лицензиантите за газоразпределение на територията на област Пловдив са: „Сити газ“ АД за общините „Родопи“, „Марица“, Куклен, Перушица, Стамболийски, Раковски, Калояново, Брезово, Кричим, Садово и Съединение, „Овъргаз“ АД за общините Пловдив, Първомай и Асеновград, „Си Ен Джи Марица“ ООД – за общините Карлово, Сопот и Хисаря.

Изграден е магистрален пръстен, който обхваща северна и южна България. Към магистралния пръстен чрез връзвания в него се изграждат отклоненията към потребителите на природен газ. Отклонението от магистралния газопровод към гр.

Пловдив е направено около с.Крислово и преминава дъговидно източно от Пловдив по посока на Асеновград. По трасето на ПГ са изградени четири броя газоразпределителни станции (ГРС) – ГРС ”ТЕЦ СЕВЕР”, ГРС “ВСИ”, ГРС “ОЦ ЮГ” и ГРС “КЦМ”. На територията на общините в РУС има съществуващи разпределителни газопроводи, з Основните технически съоръжения (преносен газопровод, ГРС и АГРС) около гр. Пловдив и обслужващата ги инфраструктура към тях са изградени и технологичната им готовност и поддръжка за експлоатация се извършва от държавната фирма “БУЛГАРТРАНСГАЗ”. От географското разположение, капацитетните възможности и обоснована икономическа целесъобразност ГРС-те “ТЕЦ СЕВЕР”, “ВСИ”, “ОЦ ЮГ”, „КЦМ” могат да осигурят необходимите количества природен газ към гр. Пловдив и другите Общини за много дълъг период от време без допълнителни инвестиции и реконструкции от страна на доставчика “БУЛГАРТРАНСГАЗ”. С използването на преносния газопровод около гр.Пловдив на практика е създадена възможността за привличането на мощен инвестиционен капитал за газификацията на региона от петте общини около Пловдив. Това е важно локално условие и мощен фактор за въздействие върху условията за развитие на града и региона. В Община „Марица“ до момента са газифицирани с. Труд, с. Царацово, с. Радиново и част от с. Костиево. Захранени са и промишлени предприятия в индустриална зона Радиново. В Община Родопи са газифицирани с. Ягодово и с. Крумово, като предстои и скорошно газифициране на с. Брани Поле и с. Белащица. В Община Куклен е газифициран гр. Куклен. В Община „Садово“ на този етап е газифицирана Спиртната фабрика и наскоро още едно предприятие в с. Катунца. В настоящите анализи за устройственото развитие на селищата от РУС са представени основните виждания по отношение реализацията на газоснабдителната мрежа на гр. Пловдив и населените места на териториалния обхват на РУС, във връзка с концепцията за РУС. Включена е и основната концепция на “СИТИГАЗ БЪЛГАРИЯ” ЕООД при спазване на действащата нормативна уредба в Р.България, техническите изисквания, правилата и нормите за устройство, монтаж и безопасна експлоатация на газопроводи и съоръжения към тях. захранващи с природен газ потребители, пряко присъединени към мрежата на “Булгартрансгаз” АД.

Добре развитата газопреносна мрежа е изградена с цел осигуряване на природен газ за големите промишлени В същото време, изграждането на газоразпределителни мрежи и газификацията на домакинствата за най-пълно използване на предимствата на директната употреба на природния газ все още е на начален етап. В това отношение България изостава значително спрямо страните от ЕС, съгласно енергийната стратегия на Република България до 2020 г. Докато в европейските страни газоразпределителните мрежи обхващат повече от 80 % от общините, природният газ в България е достъпен на територията на около 35-40 общини, което представлява само 15 % от общия брой на общините в страната.

Важно е да се отбележи, че на този етап тези райони не включват общините, които са по-отдалечени от главните газопреносни тръбопроводи и основните им разпределителни разклонения. Осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради в общините, които не са

включени в списъка на определените територии за газоразпределение (газоразпределителните райони), е важно условие за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността.

Градските ареали на средноголемите градове имат най-добри перспективи за развитие на газопреносни мрежи, тъй като $\frac{3}{4}$ (три четвърти) от тях попадат в границите на определените територии за газоразпределение и вече имат изградени разклонения на газопреносната система към своята територия. Извън определените територии за газоразпределение остават агломерационните ареали на Карлово През територията на ЮЦР преминава транзитният газопровод, пренасящ природен газ за Гърция и Македония. Той преминава паралелно на трасето на южната дъга на магистралния пръстен за доставка на природен газ за страната. Изградени са множество отклонения от магистралния газопровод, които снабдяват отдалечените от него населени места и промишлени зони - Пазарджик, Пловдив, Асеновград, Раковски, Първомай, Димитровград и Хасково.

8.3 Топлоснабдяване

На територията на област Пловдив топлопреносна мрежа има само на територията на гр. Пловдив. Доставчик на топлинна енергия е „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД. Дружеството има инвестиционни намерения за разширяване на топлопреносната мрежа в гр. Пловдив. В дългосрочен план се планира изграждането на топлопреносна мрежа в район „Западен“ и сгъстяване на мрежата в Централна градска част, ЖР „Тракия“ и кв. „Изгрев“.

Основен източник на електроенергия за област Пловдив е общата електроенергийна система на страната. Съществуващата енергийна мрежа 20 kV е в добро състояние и напълно задоволява нуждите на населението и промишлеността от електрическа енергия. Структурата на топлопреносната мрежа е сложна, смесена лъчева и кръгова, разпределена върху територията на града с дължина от 170 км, свързваща над 1170 действащи абонатни станции. ТЕЦ „Пловдив север“ е централа за комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия. Централата произвежда топлинната енергия с топлоносител гореща вода за топлоснабдяване на битовите и небитови потребители на град Пловдив. В ТЕЦ “Пловдив север”- стара когенерация са монтирани:

- Два броя енергийни парогенератори тип IB-220-96, всеки от тях с топлинна мощност по 158 MWt, еквивалентна на паропроизводство 220 тона/час
- Една пароотборна турбина с ел. мощност 30 MW, тип ПТ-30/90/10/1,2 и една противоналегателна турбина с ел.мощност 25 MW тип Р 25-90/10. Общата инсталирана мощност на съоръженията в експлоатация в ТЕЦ “Пловдив Север”-стара когенерация е:

- Горивна мощност 316 MWt;
- в т.ч. о Електрическа - 55 MW о Топлинна мощност с топлоносител гореща вода – 171 MW.

Нова когенерационна централа с паро-газов термичен цикъл През 2011 г. е изградена и пусната в експлоатация инсталация за комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия с брутна електрическа мощност 51.51 MW и номинална горивна мощност 115 MWt. ОЦ Пловдив Юг Отоплителна централа “Пловдив юг” е централа за производство на топлинна енергия с топлоносител гореща вода. В централата в експлоатация са следните съоръжения: 3 броя парни котли с общо

паропроизводство 36 т/ч, като и трите са реконструирани да работят на водогреен вариант. Общият топлинен товар на ОЦ Юг е 24 MWt само за топлоносител гореща вода. Абонатни станции „ЕВН България Топлофикация“ ЕАД експлоатира в момента 1170 Абонатни станции, които са монтирани в обособени помещения в топлоснабдените сгради с изцяло дистанционно отчитане на измервателните уреди. План за развитие на топлопреносната мрежа В централната градска част се предвиждат допълнителни разпределителни топлопроводи: • DN 600/500 по бул. „Васил Априлов“; • DN 700/600 по бул. „Шести септември“ от моста на „Адата“ до Цариградско шосе • DN 350/150 по ул. Любен Каравелов“ • DN 500 по ул. „Велико Търново“ и ул. „Одрин“ • DN 350 по ул. „Славянска“ до бул. „Санкт Петербург“ • DN 350 по Пещерско шосе „Гладно поле“ Предвид разработваните в зоната комплексни проекти е изграден топлопровод Dn350 до Мол „Галерия“, който предвижда бъдещо топлозахранване на обектите в кв. „Гладно поле“. На чертежите с различни цветове са отразени изградените топлопроводи до 2007г. от ТЕЦ „Север“ и ОЦ „Юг“, изградените след 2007г. до 2015г., както и бъдещото развитие на топлопреносната мрежа на град Пловдив. Посочени са и късите връзки между Северната и Южната част на града. Извадка от чертежите е показана на следващата илюстрация:

В Асеновград работи Районна отоплителна централа, собственост на ЕВН Топлофикация Пловдив, която използва като гориво природен газ. Мощността на централата е 2 MW. План за действие за устойчиво енергийно развитие на Община Асеновград 2013 – 2020 г. 39 Количеството използван природен газ през периода 2007 – 2011 г. и произведеното количество топлина е дадено в Таблица 21. Таблица 21. Потребление на природен газ за производство на топлина Година Природен газ, хил. куб. м

Енергосъдържание на прир. газ, кВтч

Произведена топлина* , кВтч	2007	113,8	1054295	896151	2008	108,26	1002970	852525
	2009	117,94	1092650	928753	2010	129,38	1198635	1018839
	2011	160,73	1489076	1265715				

Основната част от потребителите на топлинна енергия са жилищни сгради, а потреблението на общинските сгради е 20-25% от общата произведена енергия.

8.4 Възобновяеми енергийни източници

На територията на област Пловдив има потенциал за използване на ВЕИ, но най-големи са възможностите по отношение използването на водната и слънчевата енергия На територията на област Пловдив има 1 помпено-акумулаторна водноелектрическа централа: ПАВЕЦ Орфей, разположена над град Кричим. Има капацитет за производство на електрическа енергия 160 MW и за изпомпване на вода 45 MW. Захранва се с водите на язовир Вьча и е третото стъпало на каскадата Вьча (след ВЕЦ Тешел и ВЕЦ Девин); а в Калояново има изградена фотоволтаична електроцентрала с мощност 43.92 kWh. Централата е изградена през 2011г. по Програмата за развитие на селските райони, мярка 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“. В община Карлово също има изградена през 2011г. фотоволтаична електроцентрала.

8.5 Енергийна ефективност

Ефективното използване на енергията, насърчаването на пестенето на енергия и въвеждането на енергоспестяващи технологии са сред най-сериозните предизвикателства на развитието за българските региони. Намаляването на енергийната интензивност на икономиката е част и от дейностите, свързани с изпълнението на задълженията на България по прилагането на Рамковата конвенцията на ООН за борба с изменението на климата.

Българи

За всички райони са характерни основните за страната тенденции в проблемите с енергийната ефективност:

- ✓ Потенциалът за реализиране на енергоспестяващи мерки с кратък срок на възвръщаемост в индустрията е до голяма степен изчерпан;
- ✓ През следващите години делът на енергоспестяващите мерки със среден и дори дълъг срок на възвръщаемост ще нараства. Потенциалът за енергийни спестявания от тези мерки е висок, но финансовите възможности на българските фирми и домакинства за изпълнението им все още са ограничени;
- ✓ Структурните промени в икономиката като цяло, както и в секторите, допринасящи за понижаване на енергийната интензивност (например, нарастване дела на сектор „Услуги” в БВП), са завършени до голяма степен;
- ✓ Бързо повишаване на енергийната ефективност във всички сектори на българската икономика може да се постигне с внедряване на съвременни технологии и съоръжения. От друга страна все още цените на съвременните енергийно-ефективни уреди са сравнително високи и това води до дълги срокове на откупуване.

До 2012 г. мерките на регионалната политика бяха насочени главно към подобряване на енергоефективността при обществените сгради - саниране и отопление, както и въвеждане на енергоефективно улично осветление. По ОПРР от юли 2012 г. стартира мерки за обновяване на жилищни сгради за енергийна ефективност.

Индекс за уязвимост от Енергийната зависимост отчита нивата на енергийно потребление в индустрията, транспорта, услугите и земеделието, зависимостта от доставките на енергийни източници, нивото на въглеродните емисии. По предизвикателството на енергийната зависимост стойностите на индекса на уязвимост за българските райони се движат между 71 и 51, като ЮЗР е с най-нисък индекс - 51. Най-висок е индекса на ЮИР - 71. Всички български райони попадат в групата на 49-те най-уязвими в енергийно отношение.

IX. ЦЕЛИ НА ОБЛАСТНАТА ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Целите на Програмата за енергийна ефективност на област Пловдив съответстват на изискванията, които страната ни трябва да изпълни във връзка с приетите директиви от Европейския съюз за прилагане на енергийната ефективност в битовия и индустриалния сектор. Основната цел на Програмата за енергийна ефективност е прилагане през четиригодишен период от време на комплекс от мерки и дейности като основен фактор за подобряване качеството на енергийните услуги, повишаване ефективността на икономиката като цяло и опазване на околната среда.

При общинските и областни администрации продължава тенденцията за изпълняване на ЕСМ по сграден фонд. Поради възможности за финансиране на проекти по енергийна ефективност се изпълняват и значителен брой проекти за подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление (УО), ЕСМ мерки по сграден фонд, слънчеви колектори за БГВ и др. Декларираните резултати от изпълнението на плановете за енергийна ефективност се базират на докладите от обследване, изчисления по специализираните методики или собствените оценки на общинските администрации. В част от представените отчети за изпълнение на програмите по енергийна ефективност са описани приложени ЕСМ, но липсва оценка на ефекта им.

В област Пловдив има 18 бр. общински администрации. През 2018 г. ЕСМ по сграден фонд, външно УО и използване на ВЕИ са извършени в 7 бр. общини.

№	Задължено лице	Индивидуална цел за енергийни спестявания до 2013 г.	Индивидуална цел за енергийни спестявания до 2016 г.
-	-	GWh	GWh
1	Асеновград	1,42	2,85
2	Брезово	0,26	0,52
3	Калояново	0,29	0,58
4	Карлово	1,14	2,28
5	Кричим	0,39	0,79
6	Куклен	0,11	0,22
7	Лъки	0,22	0,43
8	Марица	0,48	0,97
9	Перущица	0,15	0,29
10	Пловдив	5,13	10,27
11	Първомай	1,15	2,31
12	Раковски	0,88	1,76
13	Родопи	0,34	0,68
14	Садово	0,20	0,40
15	Сопот	0,23	0,45
16	Стамболийски	0,42	0,83
17	Съединение	0,13	0,26
18	Хисаря	0,25	0,50

Индивидуална цел за енергийни спестявания на общините

Тип	Брой ЕСМ	Инвестиции хил. лв	Спестени горива и енергии MWh/год.	Спестени средства Хил. лв./год.	Спестени емисии CO2 Тона/год.
Изпълнени ЕСМ в сгради*	* 36 1	1 832,89	1 295,69	76,57	496,75
Системи УО с изпълнени ЕСМ през 2018 г.	2	1 973	204,71	288	167,66
Използване на ВЕИ	3	163,37	174,7	0	50,66
Общо област Пловдив	41	3 969,26	1 675,10	364,57	715,07

ЕСМ по ограждащи елементи, отопление и вентилация, климатизация, системи за измерване и автоматизация, отоплителни и осветителни инсталации (без газификация и използване на ВЕИ)

Извършени са 36 бр. ЕСМ в 11 общински сгради с обща РЗП 29 606 м² : 45 – Топлинно изолиране на външни стени - 8 бр. в общините: Асеновград, Карлово, Първомай, Пловдив и Раковски; – Топлинно изолиране на покрив - 6 бр. в общините: Карлово, Пловдив и Раковски; – Топлинно изолиране на под - 4 бр. в общините: Карлово и Пловдив; – Подмяна на прозорци и врати - 8 бр. в общините: Асеновград, Карлово, Първомай, Пловдив и Раковски; – ЕСМ на тръбна мрежа - 8 бр. в общините: Карлово, Пловдив и Сопот; – ЕСМ по системата за БГВ- 3 бр. в община Пловдив; – ЕСМ по системите за осветление - 2 бр. в общините: Първомай и Сопот; – ЕСМ по системи за УО - 2 бр. в общините: Карлово, Перушица. През 2018 г. в област Пловдив няма извършени обследвания на сгради.

Изпълнени мерки за ЕВИ през 2018г.

За оползотворяването на слънчева енергия и преобразуването ѝ в топлинна енергия са изградени 4 бр. инсталации с обща инсталирана мощност 27,9 kW на стойност 67,92 хил. лв: – Изграждане на слънчева инсталация за БГВ на Езикова гимназия Пловдив - общешитие момчета; – Изграждане на слънчева инсталация за БГВ на Езикова гимназия Пловдив - общешитие момичета; – Слънчева инсталация за БГВ на Езикова гимназия Пловдив - учебен корпус – Пловдив; – Слънчева инсталация за БГВ на ЦДГ "Звездичка", с. Стамболово.

Х. ИЗБОР НА ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ

Прилагането на Областният план за енергийна ефективност ще допринесе за повишаване на жизнения стандарт на населението, подобряване състоянието на околната среда и на екологичната обстановка, изграждането на нова и разширяването на съществуващата инфраструктура, които са приоритети за развитието на област Пловдив. Подобряването

на енергийната ефективност на сградите в целевите територии, пряко ще допринесе за намаляване на крайното потребление на енергия и косвено – за намаляване на емисиите на парникови газове. Крайната цел е подобряване показателите на сградния фонд и повишаване качеството на въздуха. Чрез мерки за подобряване на енергийната ефективност ще се осъществи постигането на стратегическите цели в следните сектори:

Сектор „Услуги“

Мерките, насочени към намаляване на емисиите на ПГ в сектор „Бит и услуги“ са както следва:

- ✓ Проактивна национална политика за стимулиране ефективното използване на енергийни ресурси и икономически целесъобразното развитие на ВЕИ;
- ✓ Подобряване на енергийните характеристики на сградите. Подобряване ефективността и реализиране на икономия в крайното потребление на горива и енергия;
- ✓ Повишаване ефективността на преобразуване на първичен енергиен носител;
- ✓ Насърчаване децентрализираното производство на енергия, в това число енергия от ВЕИ.

Сектор „Промисленост“

Мерките, насочени към намаляване на емисиите на ПГ в сектор „Промисленост“, са както следва:

- ✓ Подобряване на енергийната ефективност впромишлеността;
- ✓ Използване на алтернативни горива;
- ✓ Изграждане на технологичен парк и бизнес-инкубатор.

Сектор „Отпадъци“

Мерките, насочени към намаляване на емисиите на ПГ в сектор „Отпадъци“, са както следва:

- ✓ Намаляване и предотвратяване на количествата отпадъци, при чието обезвреждане се образуват парникови газове;
- ✓ Улавяне и изгаряне на биогаза от депонираните отпадъци;
- ✓ Улавяне на биогаза в градските пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ) и изгарянето му.

Сектор „Селско стопанство“

Мерките, насочени към намаляване на емисиите на ПГ в сектор „Селско стопанство“, са както следва:

- ✓ Намаляване на емисиите от селскостопански почви;
- ✓ Намаляване на емисиите метан от биологичната ферментация в животновъдството;

- ✓ Подобряване на управлението на оборски тор;
- ✓ Оптимизиране използването на растителни остатъци в земеделието;
- ✓ Подобряване управлението на оризищата и технологията за производство на ориз;

Сектор „Горско стопанство“

Мерките, насочени към намаляване на емисиите на ПГ в сектор „Горско стопанство“, са както следва:

- ✓ Увеличаване на поглъщането на парникови газове;
- ✓ Съхранение на запасите от въглерод в горите;
- ✓ Увеличаване потенциала на горите за улавяне на въглерод;
- ✓ Дългосрочно задържане на въглерода в дървесни продукти.
- ✓ Повишаване информираността и познанията на земеделските производители и на администрацията относно действията и ефекта им върху промените в климата.

Сектор „Транспорт“

Основни мерки в сектора, са както следва:

- ✓ Намаляване на емисиите от транспорта
- ✓ Намаляване потреблението на горива
- ✓ Диверсификация на превозите
- ✓ Информирани и обучение на потребителите

XI. ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОЕКТИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

- ✓ Финансов механизъм на европейското икономическо пространство 2014 – 2021
- ✓ Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради
- ✓ Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници"
- ✓ Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" (ФЕЕВИ) е структуриран е като самофинансиращ се търговски механизъм и съсредоточава усилията си върху подпомагане идентифицирането, разработването и финансирането на осъществими проекти за подобряване на енергийната ефективност, водещи до намаляване на емисиите от парникови газове в атмосферата, допринасяйки за поощряване развитието на работещ пазар на ЕЕ в България.
- ✓ Финансов механизъм на европейското икономическо пространство (ЕИП) и Норвежкия финансов механизъм
- ✓ субсидии за капиталови разходи от Централния бюджет
- ✓ Съвременни икономически механизми
- ✓ Банкови заеми

XII. ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ

- ✓ Използване и навлизане на възобновяемите източници следва да бъде една от основните цели, свързани с постигането на устойчиво развитие на района. Газификацията на нови промишлени зони, както и нарастването на битовите абонати на територията на област Пловдив, е предпоставка за намаляване на замърсяването на въздуха в района, в т.ч. за редуциране на емисиите на парникови газове. Специално внимание следва да се обърне на газификацията на населените места с потенциал за развитие на туризма. Увеличаването на газифицираните домакинства и замяната на използваната електрическа енергия с природен газ за отопление и за домакински нужди в бита ще допринесе за спестяване на първична енергия и подобряване на околната среда.
- ✓ Постигане на по-висок дял на ВЕИ в брутно крайно потребление на енергия в страната след 2020 г., с максимално използване както на водния потенциал, така и на другите източници на чиста енергия (вятър, слънце, геотермални води, биомаса);
- ✓ Централизираното топлоснабдяване чрез методите за високоефективно комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия;
- ✓ Ефективно използване на местните енергоресурси – акцент на националната енергийна стратегия от гледна точка на сигурност и устойчивост е запазването и развитието на въглищната индустрия при строго спазване на нормите за опазване на околната среда;
- ✓ Продължаване процеса на обновяване на жилищните сгради с цел повишаване на енергийната ефективност;
- ✓ Инвестиции в „зелена индустрия”, изразяващо се в оказването на инвестиционна подкрепа на големите предприятия в България за преодоляване на негативното им влияние върху околната среда;
- ✓ Продължаващо реализиране на инвестиции в енергоспестяващи технологии и използване на енергия от възобновяеми източници.

Политики на Европейския съюз, свързани с развитие на електроенергийния сектор след 2020 г.

За постигане на основните цели на Европейския съюз се разработват и прилагат редица политики и мерки, които въвеждат изисквания, имащи съществено отражение върху развитието на сектора и заинтересованите страни. Те се отнасят до организацията на пазарите на електрическа енергия и на природен газ (производство, пренос, разпределение и доставка, както и съхранение по отношение на сектор природен газ) и приложимите екологични норми и изисквания. Не на последно място, те имат за цел гарантиране на сигурността на доставките.

Настоящата структура на енергийния пазар се основава на правилата на „Третия енергиен пакет“, приет през 2009 г., който поставя задължителни цели с хоризонт до 2020 г. През 2014 г. ЕС одобри рамка в областта на климата и енергетиката до 2030 г., в

която са очертани редица ключови цели и политически мерки за периода 2020-2030 г., които все още нямат задължителен характер на национално ниво, а именно:

- намаляване с 40% на емисиите на парникови газове до 2030 г. спрямо равнищата от 1990 г. (обвързваща цел за ЕС);
- най-малко 27% дял на енергията от възобновяеми източници в енергопотреблението през 2030 г.;
- повишаване на енергийната ефективност с 27% спрямо прогнозите¹⁴⁵;
- завършване на изграждането на вътрешния енергиен пазар и постигане на минимална междусистемна свързаност от 10% до 2020 г.

Общата политика на ЕС за ограничаване на вредните емисии (Парижко споразумение) включва и Пътна карта за конкурентоспособна икономика с ниска въглеродна интензивност, която поставя следните цели¹⁴⁷ за постигане до 2050 г.:

- намаляване с 80% на емисиите на парникови газове до 2050 г. спрямо равнищата от 1990 г. (обвързваща цел за ЕС);
- основните стъпки за постигането на горната цел са намаляване с 40% на емисиите на парникови газове до 2030 г. спрямо равнищата от 1990 г.;
- намаляване с 60% на емисиите на парникови газове до 2040 г. спрямо равнищата от 1990 г.

В рамките на подготовката на приложими политики, в края на 2016 г. Европейската комисия представи пакет от мерки, насочени към запазване на конкурентоспособността.

Настоящата програма за енергийна ефективност на Област Пловдив е приета от Комисията по управление, контрол, опазване и стопанисване на имоти държавна собственост, съгласно Заповед РД-22-5/13.01.2020 г. на Областен управител по Протокол изх. № РД-18-19/12.03.2020 г. от заседание на комисията.

Настоящата програма е отворена и в нея може да се правят допълнения и изменения, продиктувани от интересите на Областта и от настъпили в последствие пазарни и нормативни промени.